UNIVERSITAS
Šafarikiana

KOŠICE 1997 ROČNÍK XXVI. ČÍSLO 5/6

UPLATNENIE ZÁKONA 361/1996 Z.z. O ROZDELENÍ UNIVERZITY PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH V PODMIENKACH VZNIKU UPJŠ V KOŠICIACH

Zákonom 361/1996 Z.z. sa Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach rozdeľuje na dve vysoké školy s názvami Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Prešovská univerzita v Prešove. Na novovzniknutej Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach sa zriaďujú: Lekárska fakulta, Prírodovedecká fakulta a Právnická fakulta so sídlami v Košiciach. V súvislosti so zánikom Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a jej novým vznikom dochádza v zmysle zákona o vysokých školách k právnemu stavu, keď sa zriaďuje vysoká škola a jej fakulty *de novo*. K 1. januáru 1997 **zanikajú**:

- funkcie akademických funkcionárov na všetkých stupňoch,
- funkcie vedúcich katedier (ústavov) a pod., ktorí boli do funkcií menovaní,
- akademické senáty, vedecké rady a rôzne poradné orgány.

Strácajú platnosť štatúty vysokej školy a jednotlivých fakúlt.

V súlade s §2 Zákona 361/1996 **prechádzajú** z pôvodnej univerzity na Univerzitu P. J. Šafárika v Košiciach práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávnych a iných vzťahov. Zamestnanci UPJŠ a jej fakúlt dostanú o tom oznámenia.

ŠTATUTÁRNE ORGÁNY

Podľa §3 ods.3. zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách, v znení zákona č. 41/1994 Z. z. a zákona č. 324/1996 Z. z. ministerka školstva poverila dňom 1.1.1997 výkonom funkcie **štatutárneho orgánu UPJŠ Prof. Ing. Dušana Podhradského, DrSc**.

Dňa 2.1.1997 boli na UPJŠ **poverení riadením**:

- vedeckovýskumnej a pedagogickej činnosti *Prof. MUDr. Ivan Ahlers, DrSc.*,
- rozvoja vysokej školy *Doc. JUDr. Igor Palúš, CSc.*,
- zahraničných stykov *Prof. MUDr. Miroslav Mydlík, DrSc.*

Do funkcií **štatutárnych orgánov fakúlt boli menovaní**:

- *Doc. MUDr. František Longauer, CSc.*, pre Lekársku fakultu UPJŠ,
- *Doc. JUDr. Alexander Bröstl, CSc.*, pre Právnickú fakultu UPJŠ,
- *Doc. RNDr. Pavol Petrovič, CSc.*, pre Prírodovedeckú fakultu UPJŠ.

Štatutárne orgány fakúlt môžu poverovať riadiacou činnosťou svojich **zástupcov**. Štatutárne orgány:

- zabezpečia najmä voľbu akademických senátov vysokej školy a fakúlt. K tomu vydajú dočasné volebné poriadky obsahujúce spôsob voľby predsedu senátu. Volebné komisie pre voľby AS UPJŠ menuje na návrh štatutárnych orgánov fakulty štatutárny orgán vysokej školy. Volebné komisie pre voľby AS fakúlt menuje štatutár fakulty,
- v záujme zaistenia kontinuity štúdia a chodu fakulty zabezpečia dočasné študijné poriadky a organizačné poriadky,
- vedúcim katedier (ústavov) fakúlt a iným pracovníkom menovaných do funkcií vydajú dekréty poverujúce ich vedením pracoviska. Definitívne vymenovanie do funkcií uskutočnia rektor, resp. dekan,
- vyžiadajú od MŠ SR obnovenie akreditačných certifikátov fakúlt za účelom prípravy štatútov,
- zabezpečia plnenie záväzkov prechádzajúcich na nástupnícke organizácie,
- vytvára sa rada štatutárnych orgánov a nimi poverených zástupcov.

AKADEMICKÉ SENÁTY

Akademický senát vysokej školy a akademický senát fakulty sa volia akademickou obcou podľa volebných poriadkov vydaných štatutárnymi or-

gánmi. Právomoci senátov a ich vzájomné vzťahy upravuje zákon o vysokých školách. Nakoľko AS UPJŠ schvaľuje štatút vysokej školy, štatúty fakúlt, volí zástupcov do Rady vysokých škôl, volí rektora, atď., jeho voľba by mala byť prioritná a pokiaľ možno čo najkratšia. Predpokladaný termín – do konca februára 1997. Podmienkou platnosti štatútu vysokej školy je jeho registrácia MŠ SR. Len potom je možné voliť rektora, ktorý môže následne vymenovať prorektorov, dekanov, vedeckú radu a pod. Akademické senáty fakúlt môžu vo svojej činnosti postupovať aj bez štatútov tak, že sa budú riadiť priamo zákonom o vysokých školách (§10, časť 2) a dočasným rokovacím poriadkom. Štatúty fakúlt, ktoré senáty fakúlt budú navrhovať, by mali v každom prípade nadväzovať na už schválený Štatút UPJŠ.

Postup:

- vydanie dočasného volebného poriadku,
- menovanie volebných komisií,
- voľba AS UPJŠ,
- schválenie a registrácia štatútu,
- voľba rektora.

VYSPORIADANIE MAJETKU UPJŠ

Zriaďovateľ (MŠ SR) vymenuje komisiu zloženú zo zástupcov MŠ SR, Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a Prešovskej univerzity v Prešove. V snahe urýchliť proces delenia majetku navrhne štatutár UPJŠ predpis budov užívaných Prešovskou univerzitou a majetku prešovských fakúlt už pred začiatkom práce komisie.

Prof. Ing. Dušan Podhradský, DrSc.
štatutárny zástupca UPJŠ

TRADÍCIA VYSOKOŠKOLSKÉHO ŽIVOTA V KOŠICIACH

Súčasná úroveň vysokoškolského vzdelávania z pohľadu náplne, ako aj s prihliadnutím na počet vzdelávaných v jednotlivých ročníkoch a odboroch nie je podľa našich a zvlášť podľa zahraničných predstáv (menovite z radov expertov OECD) dostatočná a vyvážená. Túto skutočnosť si uvedomujeme zvlášť v súvislosti s naším stupňujúcim sa sústredeným úsilím o začlenenie SR do rozširujúcej sa rodiny európskych národov a o prijatie a následný vstup do európskych orgánov a do medzinárodných inštitúcií.

Obr. 1 – Benedikt Kisdy, jágerský biskup, zakladateľ košickej univerzity.

Keď sa dnes zaoberáme otázkami perspektív ďalšieho a čo najmenej problematického rozvoja vysokoškolského vzdelávania u nás, a to nielen z užšieho legislatívneho a organizačného pohľadu ale aj v spojitosti so širšími aspektmi, týkajúcimi sa prehĺbenia náplne, modernizácie metód výučby a poslaním pregraduálneho a v nadväznosti naň celoživotného vzdelávania, zamýšľajúc sa súčasne nad dodržiavaním demokratických princípov a naplnením úsilia o vyrovnanie úrovne našich vysokých škôl s úspešnými školami v zahraničí, a to v čase 340. výročia založenia prvej košickej vysokej školy a nedávneho zriadenia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach v novej uzákonenej forme, je vhodné si pripomenúť osudy a budovanie tradície vysokoškolského vzdelávania na pôde nášho mesta v jeho najstaršej podobe. Historický pohľad späť nás v tomto úsilí môže iba motivovať.

Stav, v akom sa naše vysoké školstvo v súčasnosti nachádza, súvisí do istej miery aj s jeho dlhodobou históriou. Táto vo svojich prapočiatkoch u nás súvisela s realitami vývoja národnej pospolitosti a jej humanistickej a renesančnej vzdelanosti v období stredoveku, v niektorých aspektoch retardovane a v iných využívajúc pozitívne stránky úzkeho spojenia s centrami vyspelejších európskych regiónov. V pohnutých mocenských politických a cirkevných domácich a medzinárodných stretoch, odohrávajúcich sa na našej pôde i v bližšom a vzdialenejšom susedstve, a v podmienkach nezmieriteľného antagonizmu sa odohrával vývoj a osudy spoločenského života v regióne, tvoriacom dnes východnú súčasť našej republiky. S dnešným myslením a poznaním sa dá len veľmi rámcovo a nepochybne nepresne zrekapitulovať a pochopiť vtedajšie myslenie a spôsoby myšlienkovej komunikácie a na takomto základe aj chápať smerovanie bezprostredného i perspektívneho uvažovania tých, ktorí rozhodovali o najrozličnejších stránkach spoločenského pohybu v 16. a 17. storočí. Dôkazom o tom, že okrem mocenských, cirkevných a rozvíjajúcich sa ekonomických síl v uvedenom období zapúšťali v stredoeurópskom regióne aj korene kultúry a osvety, sú aj údaje o zakladaní stredísk najvyššieho stupňa vzdelávania. Oblasť východného Slovenska sa uvedeným negatívnym, ako aj pozitívnym pohybom neuzatvárala a nestála v izolácii. Veľmi významne sa do histórie tohoto obdobia zapísali napríklad

náboženské spory a rozbroje, a to menovite v súvislosti s víťazstvom luteránskej a kalvínskej reformácie a vzápätí s veľkým úsilím o rekatolizáciu v Uhrách. Časť z nich sa podľa historických dôkazov odohrávala aj na konkrétnych miestach nášho súčasného východoslovenského regiónu, predstavujúceho v istých aspektoch významnú križovatku a to nielen obchodných ciest, ale aj rozhranie kultúrnych a cirkevných sfér.

V nasledujúcich storočiach, presnejšie v 18. a 19. storoči, sa okrem známych politických pomerov a historických osudov a udalostí, do ktorých sa postupne začleňovali tiež silnejúce sociálne a národnooslobodzovacie boje a iné aktivity, sa aj v školstve začínal čoraz zreteľnejšie uplatňovať a silnieť vplyv centralizačných snáh Budína a v závere existencie Rakúsko-uhorskej monarchie aj neslávny a ubíjajúci vplyv stupňujúcej sa maďarizácie, ktorej dozvuky a následky pre Slovensko si uvedomujeme a pociťujeme viac-menej dodnes.

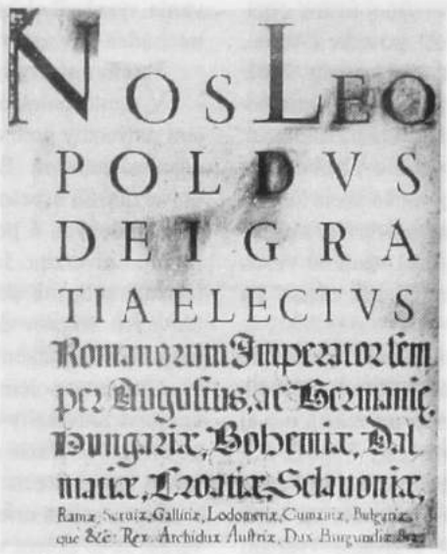
NOS LEO
POLDVS
DEI GRA
TIA ELECTVS
Romanorum Imperator Sem
per Augustus, ac Germanię,
Hungarię, Bohemię, Dal
matię, Croatię, Sclauonię,
Rama, Seruię, Galliæ, Lodomeriæ, Cumaniæ, Bulgariæ
que &c: Rex. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ

Obr. 3 – Zlatá bulla, vydaná cisárom Leopoldom I. dňa 7. augusta 1660 v Grazi (titulná strana).

Založenie prvej vysokej školy v Košiciach súviselo s nástupom rekatolizácie na území monarchie. Nešlo pritom o ojedinelý protireformačný počin, lebo v rovnakom období a z rovnakých pohnútok vznikli aj ďalšie jezuitmi spravované univerzity, a to univerzita v Grazi, Olomouci, Trnave (1635) ai. Zakladateľ trnavskej univerzity, Peter Pázmány, sa sám zaoberal založením univerzity v Košiciach. Bol to však Pázmányiho priateľ zo štúdií, Benedikt Kisdy, jágerský biskup, ktorý okrem nemalej hmotnej podpory zabezpečili náležitú právnu dokumentáciu vydaním zakladacej listiny (obr. 1). Dňa 26. februára 1657 vydal vo svojom cirkevnom sídle v Jasove dokument o zriadení tzv. „studium generale" v Košiciach (obr. 2). Stalo sa tak 190 rokov po otvorení univerzity v Bratislave, zriadenej na podnet uhorského kráľa Mateja Korvína. Krátko po jeho smrti potvrdil toto rozhodnutie cisár Leopold I. Zlatou bulou, vydanou dňa 7. augusta 1660 v Grazi (obr. 3). Táto listina priznávala Košickej univerzite všetky privilégiá a práva, ktoré platili na iných univerzitách v zahraničí i na území vtedajšej monarchie.

Spočiatku sa členilo „studium generale" na dve samostatné fakulty„: teologickú a filozofickú. Až hodne neskoršie, v roku 1776, pribudla právnická fakulta, hoci katedra kanonického práva jestvovala tu už od roku 1712. Iné fakulty univerzita nemala počas celej svojej existencie. Keďže išlo o katolícku vysokú školu s obmedzeným počtom fakúlt, museli v tých časoch odchádzať príslušníci iných vierovyznaní, alebo záujemci o štúdium medicíny alebo prírodných vied na štúdium do zahraničia (Nemecko, Taliansko, Holandsko, Anglicko).

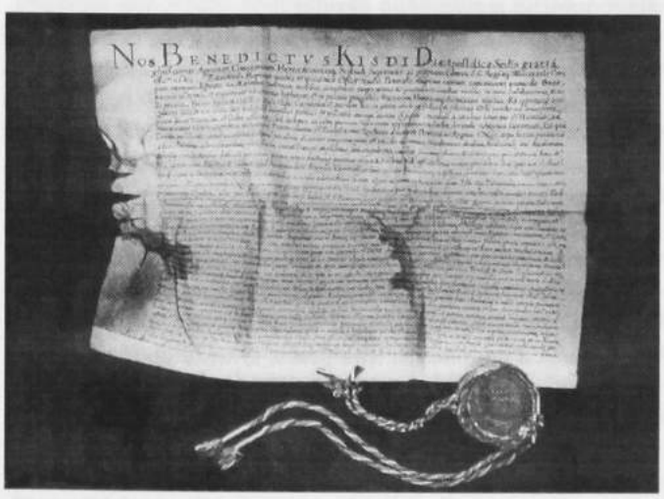
Nos Benedictvs Kisdi D

Obr. 2 – Zakladacia listina košickej univerzity, vydaná Benediktom Kisdym dňa 26.2.1657 v Jasove.

Na zdôraznenie jej vtedajšieho významu a uznania treba uviesť, že akademické stupne (doktorské hodnosti), udelené Košickou univerzitou, mali rovnakú platnosť ako tie, ktoré boli obhájené na iných univerzitách. Súčasťou vzdelávacieho systému bolo konanie dišpút, na ktorých sa spolu s učiteľmi povinne zúčastňovali aj študenti. Význam dišpút, na ktorých sa diskutovali najrozličnejšie témy, spočíval v tom, že učili študentov k pohotovosti v polemikách a kontroverziách.

Univerzitu viedol rektor spolu s vicerektorom a kancelárom. Na čele fakúlt stáli dekani. Počet zapísaných študentov sa pohyboval v rozmedzí od 400 do 500; v roku 1752 sa zapísalo na univerzitu až 629 poslucháčov. Štúdium bolo štvorročné. Študenti pochádzali z rozličných oblastí a podľa záznamov v univerzitnej matrike boli študenti slovenského pôvodu v pomerne vysokom počte popri príslušníkoch ostatných národov vtedajšieho Uhorska. Podobne to platí aj o učiteľoch univerzity.

V rámci univerzity pôsobila na rozdiel od súčasnosti aj vlastná knihtlačiareň, ktorú zásoboval papierom papierový mlyn v Levoči.

Od roku 1773 prestala univerzita patriť jezuitskému rádu a stala sa štátnou univerzitou. Krátko za tým, v roku 1776, stratila univerzita podobne ako všetky ostatné uhorské univerzity definitívne svoju samostatnosť na základe vládneho ustanovenia, tzv. Ratio educationis a jej názov sa zmenil na Academia regia. V tejto podobe bola už len pobočkou jedinej uhorskej univerzity v Budíne.

V roku 1850 došlo k ďalšej zmene, na základe ktorej sa Academia regia premenila na Právnickú akadémiu. V tejto podobe pôsobila univerzita do roku 1921, keď bola rozhodnutím československej vlády č. 276 zrušená.

Temer súčasne so vznikom Košickej jezuitskej vysokej školy si v Košiciach založili kalvíni v roku 1667 vysokú školu, využijúc možnosti vyplývajúce zo zákonného článku 127 z roku 1649 o verejnom slobodnom vyznávaní náboženstva.

Súčasný počet a rôznorodosť univerzít v meste stavia Košice hneď za Bratislavu na druhé miesto v Slovenskej republike. 340-ročná tradícia vysokoškolského života v Košiciach má zabezpečené pokračovanie a prispieva k rozvoju vzdelanosti občanov nášho štátu. Prerušenie dávnej tradície vysokoškolského života na pôde Košíc, na ktorú netreba zabúdať, trvalo našťastie len 27 rokov (1921 - 1948), na čom sa podieľalo nielen rozhodnutie vlády I. ČSR a ňou zabezpečované smerovanie štruktúry vysokoškolského vzdelávania v najvýchodnejšej časti republiky, ale aj neslávna anexia veľkej časti územia južného Slovenska vojskami Maďarskej republiky (vrátane Košíc) a vzápätí obdobie II. svetovej vojny.

Prof. MUDr. Ivan JURKOVIČ, CSc.

REDEFINOVANÝ POJEM UNIVERZITY

Táto štúdia hovorí všeobecne k problematike pojmu univerzity a jeho konkretizácii (vitalizácia univerzitnej formy organizácie v súčasných podmienkach, redefinovanie pojmu univerzita a vznik nových pojmov).

I.

Na pojem univerzity ako veľmi starej inštitúcie sa upína veľa pojmov. Ich počet sa odhaduje na viac ako 10 tisíc. Vzhľadom na to, že v súčasnosti sa využitie univerzitnej formy organizácie vysokých škôl rozširuje, táto súvislosť povedie k tomu, že na pojem univerzita sa postupne napoja ďalšie pojmy. Možno teda očakávať zvýšenie počtu pojmov upínajúcich sa na pojem univerzita. Tu môžu nastať najmenej tri základné situácie: a) bude sa využívať tento obohatený počet pojmov, b) budú sa využívať pojmy, ktoré sa upínali na pojem „vysoká škola" a pojmy súvisiace s prevzatím organizačnej formy univerzity ako základu organizácie a činnosti vysokej školy, a c) vzniknú viaceré typy univerzít a počet využívaných pojmov bude závislý na povahe toho alebo onoho typu univerzity.

Vitalizácia, či rozširovanie formy univerzitnej organizácie neovplyvňuje len problematiku univerzít ako takých (pôvodných a aj tých, ktoré túto organizačnú formu prevzali), ale aj tvorbu vyšších organizačných zoskupení univerzít. V dôsledku tohoto procesu sa vytvára spoločná organizačná základňa umožňujúca riešiť viaceré všeobecné spoločné, ako aj výnimočné záležitosti zoskupených univerzít. Najväčší význam však pre súčasný chod univerzít vo svete a aj v Slovenskej republike má redefinovaný pojem „univerzita", a preto mu venujem najväčšiu pozornosť.

Pravda, uvedený zámer nemôžeme urobiť v celom jeho dosahu. Obmedzujeme sa popri inom len na **problematiku univerzity ako excelentnej vedeckej komunity** a na analýzu súčasných možností riešenia **nedostatku finančných prostriedkov**.

Graficky túto problematiku môžeme znázorniť takto:

- EK (excelentná komunita): komunita učiteľov, komunita študentov — Pk, Pk, Vk
- SG + TO: studium generale, trhovo orientované
- IPŠ z každej časti sveta: z Európy, z iných častí sveta
- DP + DFZ: dobrá povesť, dobrý finančný zvuk
- PŠMK: miestna komunita odchovaná univerzitou, miestna komunita neodchovaná univerzitou
- PUT: absolventom, iné udeľovanie titulov

II.

Redefinovaný pojem „univerzita" je základom riešenia súčasných ťažiskových problémov na univerzitách a iných vysokých školách.

Magický pojem „univerzita" bol dlho považovaný za pojem, ktorý sa nemenil. Napriek tomu tento pojem sa dostával do súvislosti s inými pojmami ako: vysokoškolské vzdelávanie, právo na vzdelania a pod. Nepriamo (prostredníctvom menovania vysokoškolských profesorov a rektorov) sa tento pojem nachádza aj v ústavách štátov.

Pojem univerzity bol definovaný ako „**studium generale**".

V tomto najvšeobecnejšom, zovšeobecňujúcom vyjadrení pojem univerzity pretrváva po stáročia. V tomto storočí je to už iba zdanlivo pravdou. Existujú viaceré pokusy novodefinovať pojem univerzita. Sú úspešné a v súčasnosti tento pojem sa definuje takto:

Uvedených 6 podstatných čŕt je obsahom redefinovaného pojmu univerzita. Je to pojem, ktorý na prvom mieste charakterizuje súborne podstatu. Predstavuje koncepčné stvárnenie hlavných smerov činnosti každej univerzity či vysokej školy majúcej organizačnú formu univerzity.

Uvedený pojem umožňuje sformulovať oprávnenia a povinnosti univerzity ako vedecko-pedagogickej inštitúcie. Tento pojem môže slúžiť ako **legálny pojem** v obsahu budúcich zákonov o univerzitách.

Ide o **pojem orientujúci** v zložitosti činností súčasných univerzít. Je to pojem vyzdvihujúci to najpodstatnejšie. Súčasne je to pojem, ktorý poukazuje na kvantitatívne súvislosti a v žiadnom prípade neopomína ani kvalitatívne súvislosti.

Môžeme zaznamenať aj to, že je to **pojem spresňujúci** (upresňuje to, čo sa v organizácii a činnosti zmenilo či pozmenilo). Nemožno v tejto súvislosti nepoukázať aj na to, že je to **pojem aktivizačný** a taký, ktorý umožňuje každej zložke univerzity vidieť svoj podiel v rámci celkovej činnosti univerzity. Je to teda **pojem široko funkčný**.

Na uvedenom základe je to pojem umožňujúci široké poznávanie a aj praktické konanie. Je to **pojem teoreticko-praktický**.

Zo 6 podstatných čŕt pojmu univerzita možno vidieť, že ide o **pojem celostný**.

Je to **pojem všestranne využiteľný**: na analýzu, na porovnávanie, na normovanie oprávnení a povinností, na stanovenie autonómneho regulačného okruhu.

Pojem je vhodný pre porovnávanie: **vnútorné** (ide tu o medzifakultné porovnávanie o tom, ako jednotlivé fakulty univerzity napĺňajú pojem univerzity), **medziuniverzitné** (najmä z hľadiska porovnávania samostatnej aktivity univerzít, ako aj na porovnávanie aktivít vo vzájomných vzťahoch, ako aj porovnávaniu európskemu a svetovému.

Tento pojem univerzity je **pojmom kvalitatívnym** (ide tu o kvalitu komunity, kvalitu štúdia, kvalitu podmienok pre štúdium a pod.).

Pojem univerzity je aj **syntetickým pojmom** (zahrňuje niekoľko syntéz: syntézu činnosti učiteľov a študentov, syntézu vzdelávania a podmienok trhu práce, syntézu podpory tej časti miestnej komunity, ktorá ňou vychovaná nebola a pod.).

Redefinovaný pojem univerzity poukazuje v želateľnom rozsahu aj na výkonnosť univerzity a jeho zložiek.

Je to pojem spojený so spravovanosťou univerzity a to autonómnou spravovanosťou a spravovanosťou ako štátneho výskumného a učebného zariadenia.

Pojmu univerzita sa týka tiež spätosť s jednotlivými druhmi špecializovaného manažmentu. Ide tu o manažment administratívny (týka sa predovšetkým vnútorného chodu univerzity ako celku a aj ako jednotlivých častí, t.j. jej jednotlivých fakúlt).

Patrí sem ako samostatný špecializovaný manažment pedagogický, ďalej manažment vedecký a manažment zacielený na samostatné komplexné programy (najmä na ich realizáciu) a aj na iné druhy manažmentu.

Napokon, pojem univerzity nám ukazuje na možné druhy finančných prostriedkov. Hlavné zdroje finančných príjmov sú príjmy:

a) zo štátneho rozpočtu,
b) z daňového systému,
c) samosprávne príjmy,
d) z udelených grantov,
e) od sponzorov,
f) od podporujúcej miestnej komunity,
g) od študentov,
h) dary a odkazy,
i) iné príjmy.

Uvedený pojem univerzity nás orientuje aj vo vzťahoch k vede na univerzite ako celku a aj k jednotlivým fakultám. Možno to vyjadriť z hľadiska jednotlivých čŕt charakterizujúcich pojem univerzita nasledovne:

- Pokiaľ ide o prvú črtu pojmu - **excelentná komunita** - tu treba zaznamenať to, že táto excelentnosť sa prejavuje napĺňaním jednotlivých funkcií vedy, vo vedeckej usporiadanosti učebných predmetov a prednáškových cyklov. Ďalej, aj tým, že vo vzťahu k novým adeptom vedy sa prejavuje vysoká metodologická a sústavne organizovaná úroveň prípravy na vedeckú činnosť.

Pri napĺňaní funkcií vedy treba sledovať napĺňanie všetkých funkcií vedy, predovšetkým tvorbu fundamentálnych poznatkov v učebných odboroch a tiež aj tvorbu nových poznatkov v novoformujúcich sa odboroch. Tu je základ pre dosiahnutie takého stavu, aby pracovníci univerzity sa zameriavali nielen na tvorbu nového, ale aby toto nové bolo sprostredkované v priamom pedagogickom procese.

Predpokladá sa tu, pravda, vytvorenie takého ústavu, kedy vysokoškolský pracovník sprostredkuje nielen to, čo vytvorili iní, ale aj svoje vlastné vedecké výsledky. Tu je tiež základ toho, že na univerzitách sa prejavuje tvorivý nepokoj a sú semeniskom nových myšlienok. Ide o realizovateľné myšlienky.

- Pri riešení úloh v uvedených súvislostiach sa univerzita prejavuje ako široko kooperujúca komunita a to tak v hraniciach svojej vlastnej organizácie, ako aj mimo nej. Ďalej tu treba uviesť aj taký charakteristiku univerzity ako **individuálne i kolektívne ladená súťažívá komunita**.

V súvislosti s pohľadom na redefinovaný pojem univerzity treba tu zaznamenať najmä to, že práve druhá črta tohoto pojmu najviac dynamizuje obsah vedeckej činnosti univerzity ako celku a aj jej jednotlivých organizačných zložiek.

Táto dynamika je v tradičnej časti tejto črty **(studium generale),** ako aj novej časti tejto črty **(trhovo orientovaného štúdia).**

Pokiaľ ide o tradičnú zložku **(studium generale),** treba si klásť vždy v určitom období (osobitne v čase reforiem vysokých škôl) čo má byť obsahom tohto pojmu. Má to byť širšie či najširšie orientované štúdium, do akej miery v tomto štúdiu majú mať poslanie všeobecnejšie orientované vedecké disciplíny.

Tu je jedna skupina otázok, ktoré musia byť zodpovedané. Inou súvisiacou skupinou sú: má byť **studium generale** zamerané len na vlastnú fakultu, aké to majú byť predmety, ktoré sprostredkúvajú širší teoretický základ, kde majú byť lokalizované vzhľadom na časový priebeh štúdia.

Z historického pohľadu treba tu uviesť to, že sa tu prejavujú dve vývinové tendencie: a) tendencia uplatňovania sa čo najširšie teoretického základu a b) tendencia ohraničeného teoretického základu. Obe možno uplatňovať.

Pokiaľ ide **o trhovú orientáciu štúdia na univerzitách**, treba uviesť, že táto črta sa začína ešte len uplatňovať. Prvé kroky u nás boli predpokladané už na začiatku druhej polovice 60. rokov. Tu bolo naznačené rozšíriť počet habilitačných odborov. Pravda, tento zámer sa nerealizoval. Došlo k spojeniu habilitačných odborov s počtom vedných odborov, v ktorých sa udeľovali vedecké hodnosti. Ukazuje sa, že to bola veľká chyba, ktorú treba čím skôr napraviť. Ide o chybu, ktorú treba v prvom rade napravovať. Možno to urobiť viacerými spôsobmi: a) riešenie sa nadviaže na ten počet habilitačných odborov, ktorý bol už v minulosti známy (minimálne začiatočné riešenie), b) nadviaže sa na súčasný počet možných habilitačných odborov (na právnických fakultách cca 22 oproti pôvodným 16 z konca prvej polovice 60. rokov; na lekárskych fakultách sa môže výjsť z počtu racionálne aktualizovaných špecializácií z počtov 50 - 99), c) počet bežných habilitačných odborov sa rozšíri o počet špecializovaných vedných disciplín, ktoré sa už vykryštalizovali, d) ustanoví sa optimálny počet habilitačných odborov (tradičné, vykryštalizované špeciálne vedné disciplíny a habilitácie z novo formovaných špecializovaných vedných disciplín).

Pravda, sú možné na základe uvedených riešení aj iné typologické možnosti riešenia ďalšej špecializácie v rámci tradičných učebných odborov. Ak by sme širšie a hlbšie analyzovali aj navrhované riešenia, dospeli by sme najmä k týmto pozitívnym súvislostiam: a) všetky riešenia umožnia početnejšiu tvorbu primárnych informačných dokumentov (základ širšej vedeckej spolupráce), b) rýchlejšie sprostredkovanie nových vedeckých poznatkov, c) vytvorenie širších možností v ponuke špecializovaného a odborného vzdelávania študentov univerzít (vysokých škôl) a d) organické doplňanie univerzálnych učebných odborov všeobecnejšími poznatkami.

Sme toho názoru, že uvedené pozitívne súvislosti mal by personálny manažment univerzít vziať do úvahy na prvom mieste pri posudzovaní a riešení opatrení na zdokonaľovanie, ako aj opatrení na rozšírenie poslania vysokých škôl v súčasných podmienkach SR.

Okrem uvedeného je postupná realizácia myšlienky ďalšieho zvýšenia počtu habilitačných odborov prostriedkov širšej spätosti s exponovanou praxou. Je to tiež cesta na vytvorenie priaznivého prostredia na naplnenie počtu profesorov (počet profesorov z hľadiska optimalizácie stagnuje už viac ako 30 rokov).

Najpozitívnejší význam bude mať postupná realizácia myšlienky zvýšenia počtu habilitačných odborov nielen v historickej postupnosti, ale aj v spojení univerzitného štúdia s dynamicky sa meniacimi podmienkami trhu práce.

Princíp trhovej orientácie univerzitného štúdia vytvára viaceré možnosti pre riešenie pretrvávajúcich problémov vysokých škôl.

V rade princíp trhovej orientácie univerzitného štúdia otvára možnosti redefinovať ciele univerzitného štúdia (vychovávať tak, aby absolvent univerzity mohol plne pracovať po krátkej adaptácii, bez adaptácie, na úrovni vedieť samostatne urobiť, prípadne vedieť samostatne pretvoriť). Takouto redefiníciou učebných cieľov by univerzity nepochybne získali na dobrej povesti.

Princíp trhovej orientácie umožňuje riešiť aj nedostatok finančných prostriedkov v súčasných podmienkach (pozri ďalej), ktorý sa prejavuje aj na úseku vedy.

Univerzita, ak má byť excelentnou vedeckou komunitou, musí mať vyriešené zapojenie študentov do vedeckej činnosti. Môže tu byť využité viacero foriem: a) široko organizované predpoklady na budúce zapojenie, b) podpora dobrovoľnej vedeckej činnosti študentov, c) riešenie vedeckých úloh a d) záverečné preverenie vedeckých znalostí.

Vedecká činnosť univerzít popri tom, že je orientovaná na premenu učebných disciplín na disciplíny vedecko-pedagogické (týka sa to aj všetkých habilitačných odborov, musí brať ohľad aj na potreby širokej miestnej komunity a využívať jej podnety na riešenie vedeckých úloh.

K dobrej povesti univerzít prispieva vedecká činnosť nimi pestovaná nielen formou využiteľných vedeckých poznatkov, ale najmä dosahovaním prvenstiev, ako aj poskytovaním využiteľných efektívnejších zameniteľných riešení. Tu je aj základ pre napĺňanie zásady vyjadrujúcej to, že univerzita je inštitúciou, ktorá si môže sama rozmnožovať počet zdrojov finančných prostriedkov.

Spomenuté formy rozširovania odbornej povesti treba v podmienkach našej univerzity a univerzít v SR premeniť na trvalé zdroje príjmov. Zákonodarstvo o univerzitách (vysokých školách) musí tieto možnosti na zmluvnom základe umožňovať.

Udeľovanie titulov, i keď sleduje oceňovanie vedecko-pedagogického pôsobenia ako syntézy úspešného pôsobenia, umožňuje aj následné ocenenie vynikajúcich vedeckých výsledkov.

Bude úlohou finančného manažmentu (ako manažmentu, ktorý by sa mal vytvoriť) rozširovať zdroje príjmov a rozmnožovať tieto zdroje.

Ide o druhy príjmov potencionálnych. V súčasnosti z hľadiska reálnych príjmov je stav taký, že použiteľné príjmy nestačia kryť reálne odôvodnené potreby. Nepovažujeme za správne tvrdenie, že finančných prostriedkov je dosť, len nie sú správne umiestnené či rozdelené. V súčasnosti treba položiť spoľahlivejšiu základňu zdrojov finančných prostriedkov. Možnosti riešenia tohoto problému je viac. Do úvahy prichádza následná kapitalizácia platov vysokoškolských učiteľov. Treba zvýšiť úlohu profesorov vo vedeckej činnosti. Ich platy stanoviť na úrovni medzi ministrom a predsedom vlády a v nadväznosti upraviť aj platy ostatných kategórií vysokoškolských učiteľov. Pre profesorov ustanoviť povinnosť vydávať napr. učebnice vlastným nákladom a vytvoriť k tomu zodpovedajúce finančné predpoklady.

Popri uvedenom treba mať za to, že naše univerzity budú štátnymi učebno-výskumnými zariadeniami s pomerne širokým samosprávnym rozhodovaním. Na tomto základe je možné založiť na prvom mieste adresné oceňovanie práce univerzít a vytvoriť základy pre trvalé vytváranie samosprávnych finančných fondov.

Pre následné ocenenie práce univerzít by sa vyšlo z hodnoty diela a to tak, že 15 až 25% hodnoty z každého vytvoreného diela by sa vracalo do rozpočtu univerzity (fakulty). Pre tvorbu samosprávnych fondov by bol rozhodný 3% príspevok autora z honoráru. Honorár by mal byť 15% až 25% z hodnoty diela.

Na uvedenom základe by sa vytvoril trvalý mechanizmus pre vznik zdrojov finančných prostriedkov a to mechanizmus plne zodpovedajúci individualisticko-solidaristickému systému, ktorý u nás budujeme.

Pravda, uvedené návrhy sú možné a plne realizovateľné formou viacerých typov a doplňujúcich opatrení tak, aby bolo možné postihnúť aj konkrétnejšie možnosti.

Podľa toho, čo sme už uviedli, dá sa dôjsť k tomu záveru, že univerzita je veľmi dobre spravovaná komunita. Platí to aj vo vedeckej oblasti.

V tejto oblasti možno využiť akumulovanú skúsenosť ako z administratívneho, tak aj z pedagogického manažmentu. Nehovoriac už o akumulovanej skúsenosti z oboch manažmentov týkajúcich sa priamo vedeckej oblasti. Je to dobrý základ pre to, aby bolo možné zvládnuť dve všeobecnejšie úlohy a to:

- úlohu, ktorá nám vyplynie, ak analyzujeme spomenutý redefinovaný pojem „univerzita" a
- úlohu istej intenzifikácie vedeckej činnosti súvisiacej so súčasnými podmienkami vedy v Slovenskej republike.

Pokiaľ ide o obsah prvej úlohy - táto sa dá konkretizovať takto: a) sústavná premena učebných predmetov na vedecko-pedagogické predmety a zodpovedajúca časť študentov univerzity na vedeckej činnosti univerzity, b) univerzalitou poznamenaná tvorba fundamentálnych poznatkov, zodpovedajúci príspevok tvorbe nových vedných odborov a široká vedecká analýza poznatkov súvisiacich s realizáciou myšlienky trhovej orientácie vysokoškolského vzdelávania, c) poskytovanie uplatniteľných poznatkov, d) budovanie dobrej vedeckej povesti postupným usporiadavaním vedeckých systémov, využívanie vhodných prostriedkov vedeckej komunikácie vrátane najmodernejších, e) predstihové rozvíjanie vedeckej činnosti, ako aj tvorba vedeckých poznatkov na realizáciu záujmov miestnej komunity a f) udeľovanie titulov aj v záujme ďalšieho rozvoja vedy a vedeckej komunikácie.

Pokiaľ ide o druhú úlohu - t.j. potrebu istej intenzifikácie vedeckej činnosti - tu možno obsahovo túto úlohu konkretizovať takto:

a) širšie uplatňovanie technologickej funkcie vedy,
b) systematickejšie uplatňovanie metodologickej funkcie vedy,
c) rozvíjanie vedeckej činnosti pre oblasť revitalizácie priemyslu,
d) tvorba poznatkov v rámci záujmu zdravotno-bezpečnostného potravinového reťazca,
e) tvorba poznatkov spätých so vstupom do Európskej únie,
f) systematizovanie poznatkov o správe miestnych komunít,
g) postupné prispievanie k teórii manažmentu upínajúcich sa na pojem univerzita a
h) rozšírenie poznatkov o cezhraničnej spolupráci.

III.
Záver

Autor príspevku, vysokoškolský profesor, podáva pohľad na redefinovaný pojem „univerzita". Podľa jeho tvrdenia s pojmom univerzita súvisí 10.000 pojmov, ako aj 500 redefinovaných pojmov. Vznikajú aj nové pojmy. Samotný obsah pojmu univerzita možno podľa autora vyjadriť cca 22 najbezprostrednejšími pojmami.

Zaujímavá je všestranná charakteristika redefinovaného pojmu a pojednanie o jeho celkovej využiteľnosti. Univerzálne funkčné poslanie univerzít vidí autor v jednote vedeckej a pedagogickej činnosti. Vedecká činnosť môže byť prostriedkom riešenia nedostatku finančných prostriedkov v súčasných podmienkach univerzít.

Autor naliehavo volá po zvýšení počtu habilitačných odborov ako prostriedku realizácie myšlienky trhovo orientovaného vysokoškolského štúdia.

Celkovo z príspevku možno vydedukovať viaceré legislatívne podnety.

Prof. JUDr. Gašpar, CSc.
Právnická fakulta UPJŠ, Košice

VYBRANÉ ČASTI SPRÁVY O ČINNOSTI VEDENIA UPJŠ V OBDOBÍ OD 1. FEBRUÁRA 1991 DO 31. DECEMBRA 1996

V celej správe treba pod vedením UPJŠ rozumieť rektora, štyroch prorektorov a kvestora. Vo funkcii rektora v uvedenom období pôsobil **Prof. RNDr. Lev Bukovský, DrSc.** Vo funkciách prorektorov pôsobili: **Prof. MUDr. Ivan Ahlers, DrSc.**, - prorektor pre vedeckú a umeleckú činnosť, **Doc. PaedDr. Milan Ďuriček, CSc.**, - prorektor pre vzdelávaciu činnosť, kultúru a šport, **Doc. MUDr. František Longauer, CSc.**, (od 15. decembra 1993) a **Prof. MUDr. Miroslav Mydlík, DrSc.**, (od 1. februára 1994) - prorektori pre zahraničné styky, **Doc. PhDr. Július Rybák, CSc.**, (do 31. januára 1994) a **Doc. JUDr. Igor Palúš, CSc.**, (od 1. februára 1994) - prorektori pre rozvoj. Vo funkcii kvestora pôsobil **JUDr. Marián Schmidt** (do 30. septembra 1991) a **PhDr. Ing. Jozef Lokša** (od 23. januára 1992).

Za základný smer vývoja UPJŠ bol prijatý ten, ktorý vytýčil prechádzajúci rektor **Prof. MUDr. Rudolf Korec, DrSc.**, vyjadrený heslovite slovami: **morálna obroda a kvalita**. Bolo však potrebné podrobnejšie stanoviť, čo sa za týmito slovami skrýva. Snažili sme sa pochopiť mechaniku chodu univerzity, aby sme ju mohli adekvátne prispôsobovať plneniu jej hlavných cieľov.

Pri pohľade na šesť rokov späť musíme znovu konštatovať, že AS UPJŠ a jeho čelní funkcionári podstatne prispeli k reštaurácii demokratických princípov v živote UPJŠ aspoň v troch smeroch: **tvorbou mechanizmov regulácie života na UPJŠ, dôsledným uvádzaním príslušných legislatívnych noriem do praxe a ich kontrolou**.

Transparentnosť každého konania vedenia UPJŠ sme pokladali za principiálnu. Spolu s Akademickým senátom (ďalej AS) UPJŠ sme sa snažili odstrániť absenciu určitej regulácie života na univerzite a vytvárali sme demokratické mechanizmy, ktoré by dovoľovali rozhodovať na základe pravidiel a transparentne. Za najdôležitejší mechanizmus takéhoto rozhodovania pokladáme pravidlá pre rozdelenie rozpočtových prostriedkov jednotlivým fakultám UPJŠ. V súlade so zákonom návrh na rozdelenie predkladá rektor AS. S príslušnou komisiou AS UPJŠ, s tajomníkmi fakúlt UPJŠ a s Kolégiom rektora (ďalej KR) UPJŠ boli vypracované pravidlá, ktoré zjednodušili prácu rektora na návrh rozdelenia, urobili návrh maximálne transparentným a objektívnym. Tvorba rozpočtu mala niekoľko etáp (rozpočtová komisia, KR UPJŠ, ekonomická komisia AS) a v každej z nich sa zvažovali pripomienky zainteresovaných stránok. Záverečný návrh rozdelenia rozpočtu vypracovaný rektorom bol schvaľovaný v KR UPJŠ a v AS UPJŠ. Dôkazom úspešnosti tohoto postupu môže byť aj tá skutočnosť, že spravidla návrh na rozdelenie rozpočtu bol v AS UPJŠ bez väčších problémov schválený. Plnenie rozpočtu a využívanie rezerv bolo prerokovávané v KR UPJŠ a v AS UPJŠ. Naviac, každoročná správa o činnosti obsahovala údaje o rozdelení rozpočtových prostriedkov a ich využití.

Vedenie UPJŠ spolu s ostatnými vysokými školami na Slovensku sa snažilo udržať autonómiu, ktorú zaručoval Zákon o vysokých školách č. 172/1990 Zb. Pokladám za potrebné uviesť niekoľko oblastí, v ktorých sme museli vynaložiť nemalé úsilie, aby sme v rámci možnosti zachovali svoju nezávislosť.

Najjednoduchším prostriedkom zasahovania do života univerzity je rozpočet, ktorý predstavuje najväčší podiel finančných zdrojov pre plnenie základných úloh. Rozpočet vysokých škôl bol rapídne znižovaný a posledné roky jeho rozdelenie zo strany MŠ SR prestáva byť tak transparentné, ako to bolo v rokoch 1991 - 1994.

Od začiatku roka 1993 bolo predložených viacero verzií novely zákona o vysokých školách, ktoré boli akademickou obcou SR odmietané, lebo spravidla zasahovali do nezávislosti vysokých škôl. Akademická obec nakoniec prehrala, keď NR SR prijala novelu zákona č. 113/96 Z. z. so silnou centralizačnou tendenciou, umožňujúcou mocensky zasiahnuť do nezávislosti vysokých škôl, napr. pri udeľovaní vedecko-pedagogických hodností. Žiaľ, tento boj nás stál príliš mnoho síl na úkor venovaniu sa inej konštruktívnej práci.

O pokuse MŠ SR zasiahnuť do vnútorného života UPJŠ v prípade neplatnej voľby dekana GkBF na jar 1995 som informoval v správe za príslušné obdobie.

Rovnako som informoval v poslednej správe o kauze **Šarišská univerzita** a jej odmietnutí vedeniami prešovských fakúlt UPJŠ. Zo začiatku anonymnú tzv. *Univerzitnú výzvu*, ktorá sa objavila na začiatku decembra 1995, vedenia prešovských fakúlt dňa 19. decembra 1995 svojimi podpismi podporili, kým vedenia košických fakúlt ju 15. januára 1996 odmietli. Snažili sme sa viackrát o uvedenej problematike diskutovať, či už na KR UPJŠ, v AS UPJŠ, prípadne na stretnutí vedení fakúlt UPJŠ. Rokovania neviedli ku konsenzu: košická strana žiadala argumenty pre zmenu sídla UPJŠ a tie, ktoré prešovská strana uvádzala, sa zdali byť nedostatočnými. Argument typu „vonkajší tlak" odmietlo vedenie UPJŠ ako pokus o zasahovanie do nezávislosti univerzity.

Na deň 4. júna 1996 riaditeľ sekcie vysokých škôl MŠ SR p. **M. Tolnay** pozval na poradu k návrhu na zriadenie vysokej školy v Prešove rektorov TU, UPJŠ a dekanov všetkých prešovských fakúlt TU a UPJŠ. Na porade, ktorú viedol štátny tajomník MŠ p. **O. Nemčok**, boli predložené dva poslanecké návrhy: jeden na zmenu sídla UPJŠ do Prešova a druhý na zriadenie univerzity v Prešove na báze prešovských fakúlt UPJŠ a TU. Autori týchto návrhov zostali v anonymite aj keď podľa slov p. štátneho tajomníka to boli pracovníci UPJŠ a TU. Rektor UPJŠ na porade konštatoval: *„Nemám právo sa vyjadrovať k týmto návrhom, môžem len potvrdiť, že košické fakulty jednoznačne odmietajú zmenu sídla UPJŠ do Prešova a nemáme dôvody brániť Prešovu, ani komukoľvek inému, v snahe vytvoriť si vlastnú vysokú školu"*. Záver porady vyjadril štátny tajomník p. O. Nemčok v rozhovore pre STV v ten istý deň: *„dohodli sme sa na zriadení univerzity v Prešove"*. Súčasne však MŠ SR dodržalo sľub: požiadalo AS UPJŠ, aby sa k problematike, ktorá vedie k rozdeleniu UPJŠ, vyjadril. Dokonca ešte 13. augusta 1996 riaditeľ sekcie VŠ MŠ SR p. M. Tolnay vo svojom liste ubezpečuje, že *„stanovisko Vašej univerzity bude brať do úvahy MŠ SR i tvorcovia projektu zriadenia vysokej školy v Prešove"*. Predbehnem udalosti: MŠ SR tieto svoje sľuby naozaj dodržalo. To, čo sa stalo, bolo mimo nich.

Vo výbore NR SR pre vzdelanie, vedu, kultúru a šport v utorok 10. septembra 1996 pán **poslanec J. Tarčák** predložil návrh na prenesenie sídla UPJŠ do Prešova. Po nesúhlase predstaviteľov MŠ SR výbor tento návrh zamieta. Aspoň košická časť vedenia UPJŠ (prešovský nereagujú na fax) a vedenia košických fakúlt sú presvedčení, že podobný návrh bude prednesený v pléne NR SR a môže byť koaličnou väčšinou prijatý. Predsedníčka AS UPJŠ **JUDr. J. Vykročová, CSc.**, spolu s obidvoma podpredsedami, **Doc. PhDr. L. Šimonom, CSc. a študentkou M. Moravčíkovou** a so zástupcami väčšiny fakúlt, zvolávajú stretnutie akademickej obce UPJŠ na deň 16. septembra 1996 o 13.30 hod. do auly LF UPJŠ. V preplnenej aule členovia prevažne košickej časti akademickej obce UPJŠ prijali jednoznačnú po-

žiadavku: nech NR SR nerokuje o prenesení sídla UPJŠ do Prešova. Iné stanovisko však zastávajú vedenia prešovských fakúlt, keď ich dekani v otvorenom liste predsedovi NR SR p. I. Gašparovičovi oznamujú, že *„sme presvedčení, že tento problém sú kompetentní riešiť nezaujato len poslanci NR SR, ktorým to prináleží"*. Podozrenie vedení košických fakúlt sa, žiaľ, naplnilo, keď 20. septembra 1996 **p. poslanec I. Urban** predkladá v NR SR stručný návrh na doplnenie novely zákona o vysokých školách: v zozname vysokých škôl názov **„UPJŠ v Košiciach"** zmeniť na názov **„UPJŠ v Prešove"**. Po búrlivej diskusii v NR SR, po sérii protestných listov a vecných argumentov, dňa 25. septembra 1996, na zasadnutí NR SR, **p. poslanec I. Urban** predkladá alternatívny návrh na zriadenie **Prešovskej univerzity v Prešove**. Aj keď v zápätí (zrejme podporujúc zámery MŠ SR) **p. poslanec M. Andel** predkladá návrh, aby MŠ SR bolo zaviazané vypracovať (v kľúde) návrh na zriadenie vysokej školy v Prešove, NR SR dňa 26. septembra 1996 prijíma návrh **poslanca I. Urbana**. Po vrátení novely zákona o vysokých školách a ďalších právnych modifikáciách, NR SR s definitívnou platnosťou dňa 10. decembra 1996 prijíma **zákon č. 361/96 Z. z. o rozdelení UPJŠ v Košiciach a zriadení dvoch nových vysokých škôl: UPJŠ v Košiciach a Prešovskej univerzity v Prešove, a to dňom 1. januára 1997.** Zákon nadobudol účinnosť jeho zverejnením dňa 21. decembra 1996.

Podávame teda správu o činnosti vedenia dnes už neexistujúcej Univerzity Pavla Jozefa Šafárika so sídlom v Košiciach. Napriek tomu si pokladáme za povinnosť prezentovať, čo sme pre vtedajšiu UPJŠ urobili a súčasne uviesť východiská pre dve nové univerzity. Nevieme, či sa tieto dve nové vysoké školy budú hlásiť k tradícii zaniknutej UPJŠ, ale rozhodne budú vychádzať z toho, čo na UPJŠ a jej fakultách bolo vytvorené: či na poli duchovnom alebo hmotnom.

Vedenie UPJŠ každoročne predkladalo písomnú správu o svojej činnosti akademickej obci UPJŠ. Naviac, po uplynutí prvého funkčného obdobia rektor predložil krátku súhrnnú správu o činnosti vedenia UPJŠ za obdobie od 1. februára 1991 do 31. januára 1994. Všetky správy boli dostatočne dostupné všetkým členom akademickej obce UPJŠ. Preto si dovolíme v tejto správe byť struční a referovať skôr globálne.

Organizačná štruktúra UPJŠ

V priebehu komentovaného obdobia sa zostava fakúlt UPJŠ nezmenila. UPJŠ tvorilo sedem fakúlt: ***Filozofická, Gréckokatolícka bohoslovecká, Lekárska, Pedagogická, Právnická, Pravoslávna bohoslovecká a Prírodovedecká***. V roku 1994 bol zriadený **Inštitút verejnej správy a Inštitút turizmu a hotelového manažmentu**. Inštitút verejnej správy, ktorý je súčasťou Právnickej fakulty, vznikol na základe projektu s **Univerzitou v Bayreuthe** a jeho činnosť bola podporovaná odborne a čiastočne aj finančne nemeckou stranou. Pre Inštitút turizmu, ktorý vznikol na základe žiadosti Magistrátu mesta Prešov (a Magistrát ho aj finančne podporil), sme po dlhom hľadaní našli odbornú pomoc na **Univerzite v Chambery**. Od roku 1996 je Inštitút súčasťou Filozofickej fakulty UPJŠ.

Snažili sme sa využiť každú ponúkanú pomoc, ktorá korelovala s našimi cieľmi. Rakúske ministerstvo zahraničných vecí poskytlo knižný fond, z ktorého sme vybudovali a v roku 1993 otvorili **Rakúsku knižnicu** pri našej Univerzitnej knižnici v Košiciach. V súlade s pravidlami Európskej únie rektor využil svoje právo požiadať EÚ o poskytnutie informačných zdrojov pre dokumentačné stredisko v Košiciach. Za pomoci príslušných orgánov Európskej únie v Bruseli sme v roku 1996 otvorili **Európske dokumentačné stredisko UPJŠ** so sídlom na Právnickej fakulte.

Na základe posudkov viacerých externých expertov sme pripravili novú organizáciu rektorátu, ktorá bol uskutočnená v roku 1992. Celkový počet 169 pracovníkov rektorátu (z toho 91 v Prešove) v roku 1992 - včítane prevádzky - sme racionalizačnými opatreniami v roku 1994 znížili na 155 pracovníkov (z toho 83 v Prešove) v roku 1996.

Celkový počet zamestnancov UPJŠ klesol oproti roku 1991 o 28, pričom u učiteľov sa zvýšil o 52 zamestnancov. Prehľad podáva tabuľka:

Kategória zamestnancov	**1991**	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**	**1996**
celkom:	1892	1954	1887	1833	1843	1864
z toho: - učitelia	749	773	787	776	782	801
- vedeckí pracovníci	143	129	119	109	105	106

Zaoberali sme sa otázkou nezávislej kontroly práce jednotlivých úsekov rektorátu UPJŠ a dekanátov fakúlt v prípade, že štatúty fakúlt kontrolu delegovali na rektorát. Kapacita rektorátu umožňovala vyčleniť pre takúto prácu najviac jednu pracovnú silu. V prípade konkrétnych akcií sme využívali odborníkov jednotlivých fakúlt UPJŠ. Asociácii košických univerzít sme predložili návrh na vytvorenie spoločného kontrolného útvaru. Žiaľ, administratívne a iné prekážky nedovolili tomuto návrhu uvedenie do života.

V roku 1994 bola utvorená **Asociácia košických univerzít,** ktorej členmi sú: UPJŠ, TU a UVL. V rámci Asociácie sme uzavreli tieto zmluvy: o košickej akademickej sieti CANET, o univerzite tretieho veku, o spolupráci s Univerzitou v Gente, o knižničnom projekte KOLIN. Spolupráca v rámci týchto zmlúv podstatne prispela napríklad k funkčnosti informačných sietí; CANET získal investičné rozpočtové prostriedky MŠ SR pre optické prepojenie košických pracovísk, v rámci projektu KOLIN sme získali finančné prostriedky pre zakúpenie knižničného informačného systému od Mellonovej nadácie a iné.

Rozbehnuté sú prípravy projektov v rámci **Asociácie univerzít Karpatského regiónu** a v spolupráci s **Asociáciou South-East Colleges v USA**.

Vysokoškolské vzdelávanie

Základnú úlohu univerzity - poskytovanie vysokoškolského vzdelávania - plnili jednotlivé fakulty UPJŠ. Podľa platnej legislatívy len fakulty môžu zmeniť poskytovanie vzdelania. Z pozície vedenia UPJŠ sme sa snažili túto prácu koordinovať, prípadne usmerňovať.

V tejto oblasti sme zdedili veľký problém. Socialistická spoločnosť sa bála slobodne konajúceho jedinca, a preto sa ho snažila maximálne a plánovane usmerniť v jeho konaní. Prirodzeným dôsledkom takéhoto prístupu bola aj filozofia vysokoškolského vzdelávania: okrem ideologickej výchovy bolo potrebné študenta mať stále pod kontrolou, aby sa nemohol eventuálne sám vzdelávať nežiadú-

cim smerom. Z toho vyplývala koncepcia jednotlivých učebných plánov, nútiacich študenta sledovať maximalistickú rozvrhovanú výučbu, obyčajne aspoň 30 hodín týždenne. Priestor na aktívnu prácu študenta, ktorá je najefektívnejšia, nezostával. Mechanické odstránenie maximalistického rozvrhu by však neviedlo k ničomu. Bolo potrebné, aby učitelia postupovali tak, aby študent svoj získaný voľný čas vedel využiť pre efektívne vzdelávanie a hlavne, bolo treba k tomu vytvoriť podmienky. Tie podmienky znamenajú študovne v ŠD alebo v knižniciach a študijnú literatúru. To bola úloha, ktorú sme si položili, ale jej splnenie nebolo a nie je jednoduché.

Za ďalší základný nedostatok sme považovali štúdium koncentrované prevažne na jednej fakulte alebo dokonca katedre. Snažili sme sa vytvoriť podmienky pre to, aby náš študent študoval na univerzite a mohol využívať výhody základnej vlastnosti univerzity - univerzálnosti v rozsahu poskytovaného vzdelania. Narážali sme pritom na objektívne prekážky (ťažko bolo možné otvoriť kombináciu matematika - angličtina, lebo študent by bol musel cestovať medzi Košicami a Prešovom), ale nezanedbateľná bola aj neochota učiteľov univerzity zavádzať zmeny.

V školskom roku 1992/93 sme legislatívne a organizačne pripravili aspoň minimálne podmienky pre možnosť štúdia na viacerých fakultách súčasne pod pracovným názvom **medziodborové štúdium**. Využívali ho prevažne študenti bohosloveckých fakúlt, ktorí si chceli doplniť svoje vzdelanie v pedagogickom smere.

Vedenie UPJŠ sa vzdelávaním sústavne zaoberalo a za hlavnú formu usmerňovania práce fakúlt na tomto poli si zvolilo celouniverzitné semináre, na ktorých sa za účasti učiteľov všetkých fakúlt prediskutovala stanovená problematika a závery prijala spravidla VR UPJŠ ako odporúčanie pre ďalšiu prácu fakúlt UPJŠ. Seminár venovaný vzdelávaniu na UPJŠ v decembri 1993 sa vyznačoval vysoko konštruktívnou atmosférou a jeho závery potvrdila VR UPJŠ. Seminár v septembri 1994 (v Prešove) bol venovaný príprave učiteľov základných a stredných škôl a ma celoslovenský charakter - zúčastnili sa ho pracovníci MŠ SR a zástupcovia prakticky všetkých fakúlt v SR, ktoré pripravujú učiteľov základných a stredných škôl. Žiaľ, k realizácii niektorých dôležitých záverov tohoto seminára sme potrebovali pomoc MŠ SR a nasledujúce personálne zmeny na ministerstve nám dobre začaté dielo prerušili. VR UPJŠ v decembri 1994 prijala zásady pre zabezpečenie poskytovania vzdelávania v súlade s požiadavkou zákona **„poskytovať vysokoškolské vzdelávanie na základe tvorivého vedeckého bádania a tvorivej umeleckej činnosti"**. Jednotlivé fakulty v rozličnej miere tieto zásady akceptovali. Seminár v júni 1995 potvrdili závery analýzy vedenia UPJŠ a VR UPJŠ, ktoré viedli k formulovaniu troch požiadaviek na vzdelávací proces na UPJŠ: **liberalizácia štúdia, kompatibilita s Európu a efektívnosť práce**. Jedným zo záverov boli aj ponúknuté modely kreditných systémov ako prostriedkov pre dosiahnutie stanovených cieľov. Zdá sa však, že tieto ponuky nikto nevyužil.

Prijímacie pokračovanie, ktoré si vynucujú kapacitné dôvody a nerovnomerný záujem o štúdium, sme pokladali a priori za nedemokratický akt. Snažili sme sa preto urobiť výber uchádzačov o štúdium na našej univerzite maximálne objektívnym a nezávislým od ľudského faktora. Vieme, že takýto výber nie je optimálny, ale šesťročná prax vysokej objektivity priniesla svoje ovocie. Dlhé roky spoločnosť vnímala protekcionizmus a neobjektívnosť pri prijímacom pokračovaní ako najhrubšie porušovanie elementárnych zásad morálky. My sme svojim maximálne objektívnym postupom presvedčili spoločnosť o korektnosti prijímacieho pokračovania na fakultách UPJŠ a už začiatkom roku 1993 sme dosiahli to, že prakticky prestali útoky verejnosti proti „nespravodlivému" výberu na štúdium.

Napriek tomu, že rozpočtové prostriedky, hlavne v posledných troch rokoch prudko klesali, snažili sme sa usmerniť fakulty UPJŠ tak, aby vhodnou racionalizáciou práce zvyšovali počty študentov a umožnili tak väčšiemu počtu uchádzačov získať vysokoškolské vzdelanie. Každoročne sme v správe uvádzali podrobné údaje, preto uvediem len celkový prehľad o počte uchádzačov, študentov (počet je vždy k 31. decembru daného roka) a absolventov.

	1991	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**	**1996**
uchádzači o denné štúdium	6 934	11 360	11 088	11 269	10 962	12 520
prijatí	1 369	1 285	1 657	1 575	1 624	1 626
všetky formy štúdia	5 793	6 066	6 473	7 352	8 188	8 665
študenti denného štúdia	5 010	5 339	5 811	6 422	6 449	6 731
absolventi	663	862		1 035	1 134	1 217

Najdôležitejšou formou poskytovania najvyššieho vzdelávania na univerzite je doktorandské štúdium, ktoré bezprostredne nadväzuje na vedecké bádanie alebo umelecku činnosť na pracoviskách UPJŠ. Fakulty UPJŠ mu síce vytvorili odborné predpoklady, ale legislatíva a hlavne nevyhovujúce finančné zabezpečenie doktorandov neprispievali k veľkému záujmu o takéto štúdium.

Vedenie univerzity sa snažilo zmierniť negatívne dôsledky zlej ekonomickej situácie na našich študentov finančnou podporou prevádzky študentských domovov a sprístupnením študijných materiálov napr. v existujúcich študovniach. Platné organizačné poriadky študentských domovov umožňujú ubytovaným študentom aktívne sa podieľať na správe týchto zariadení - žiaľ , študenti to málo využívali.

Zahraničné styky

Po revolúcii 1989 sa síce otvorili dvere do sveta, ale bola potrebná principiálna zmena v naučenom správaní sa. Socialistická starostlivosť o vysokoškolského učiteľa svojimi ponukami na vycestovanie do zahraničia stavala záujemcov do pasívnej polohy: vybrať si z ponúknutého, čakať či budem vybratý, a potom cestovať podľa podrobne pripraveného programu. Preto, v snahe prenechať iniciatívu na jednotlivca, sme presunuli ťažisko zahraničných stykov na fakulty. Podľa očakávania v prvých rokoch rozsah zahraničných stykov poklesol. Keď sa naši učitelia a vedeckí pracovníci naučili aktívnemu prístupu k problematike, tak začal prudko rásť. Pozitívnou je aj tá skutočnosť, že učitelia sa naučili hľadať mimorozpočtové prostriedky pre financovanie svojich zahraničných ciest. V roku 1991 na zahraničné styky bolo vynaložených 622 tisíc Kčs, všetko z rozpočtových prostriedkov. V roku 1995 pracovníci UPJŠ vyčerpali na zahraničné styky 4 429 tisíc Sk, z toho len 492 tisíc z rozpočtových prostriedkov (naviac, z toho jedna tretina bola pre potreby rektorátu, ktorý iné finančné zdroje nemal). Stúpol počet študentov, ktorí vycestovali za krátkodobým štúdiom do zahraničia. Pre ilustráciu reprodukujeme tabuľku zo správy o činnosti za rok 1995:

	1991	1992	1993	1994	1995
Prijatie zahr. hostí	92	208	222	276	211
Vycestovanie pracovníkov	142	306	444	646	702
Zahr. študenti na UPJŠ	6	80	29	81	61
Vycestovanie študentov	140	244	354	343	316
Zahraniční lektori	21	21	25	18	24
Konferencie so zahr. účasťou	4	11	16	16	17
Projekty TEMPUS	-	5	4	12	12
Dohody so zahr. partnerom	13	18	16	16	17
Čerpanie fin. prostriedkov v tis. Sk	622	1 129	1 380	2 064	4 429

Samozrejmosťou sa stali zahraniční lektori a čo je potešiteľné, že to neboli len jazykoví lektori.

UPJŠ mala podpísané zmluvy o spolupráci so 17 zahraničnými univerzitami, všetko na základe iniciatívy z fakúlt a katedier, a teda na základe konkrétnych spoločných projektov. Najintenzívnejšia bola spolupráca s **Univerzitou v Lodži a s Univerzitou v Bayreuthe**.

Od 1. januára 1993 rektor zriadil **post hosťujúceho profesora**. Bol vypracovaný štatút tohoto inštitútu a komisia ustanovená rektorom na základe návrhu jednotlivých fakúlt predkladala návrh na pozvanie hosťujúcich profesorov. Túto možnosť fakulty UPJŠ intenzívne využívali a ukázala sa ako veľmi užitočná. Svedčí o tom aj tá skutočnosť, že v prípade nedostatku vyčlenených finančných prostriedkov z rozpočtu UPJŠ, jednotlivé fakulty boli ochotné financovať pobyt hosťujúceho profesora zo svojich zdrojov. Pre ilustráciu uvádzam počet hosťujúcich profesorov za jednotlivé roky:

1993	1994	1995	1996
7	17	22	18

Hospodárenie

Činnosť univerzity v rokoch 1991 - 1996 bola zabezpečovaná vo veľmi zložitých a obtiažnych ekonomických podmienkach. Markantný pokles rozpočtu bežných výdavkov (bez mzdových prostriedkov, odvod poistného a prídelu do sociálneho fondu, ale včítane prostriedkov na výskum a umeleckú činnosť) v jednotlivých rokoch, dokumentujú nasledujúce údaje v tisícoch Sk:

1991	1992	1993	1994	1995	1996
100 987	85 572	77 703	72 032	67 437	62 163

Nominálny pokles rozpočtu teda predstavoval 38,4%. Pri zohľadnení cenových nárastov u energií, materiálu, cestovného a ďalších tovarov a služieb v danom období, reálny rozpočet roku 1996 predstavoval menej ako 40% disponibilných rozpočtových zdrojov roku 1991. Takáto úroveň dotácie štátneho rozpočtu nevytvárala priestor pre vykrytie najnutnejších výdavkov spojených s prevádzkou školy a zabezpečenia vzdelávacej činnosti. Nízky rozpočet a mesačné regulácie jeho čerpania si vyžiadali prijatie prísnych úsporných a regulačných opatrení.

Dofinancovanie rozpočtom nezabezpečených potrieb bolo riešené zvýšeným použitím mimorozpočtových zdrojov na financovanie nielen rozvojových, ale i bežných prevádzkových potrieb školy. Pre ilustráciu možno uviesť, že zatiaľ čo napríklad na nákup hmotného investičného majetku - prístrojov, výpočtovej techniky a zariadení, bolo v roku 1991 z mimorozpočtových zdrojov (z prostriedkov grantov, sponzorov, podnikateľskej činnosti, programov TEMPUS, atď.) použitých iba 560 tis. Sk, v roku 1996 to už bolo 7205 tis. Sk. V roku 1995 bolo na financovanie investičných i neinvestičných potrieb použitých 21 829 tis. Sk z mimorozpočtových zdrojov, čo je o 47% viac ako v roku 1994.

Prehľad o čerpaní rozpočtu v rokoch 1992 - 1996 prezentuje nasledujúca tabuľka:

	Skutoč. 1992	Index 92/91	Skutoč. 1993	Index 93/92	Skutoč. 1994	Index 94/93	Skutoč. 1995	Index 95/94	Skutoč. 1996	Index 96/95
Údržba a opravy	13 037	0,67	5 599	0,43	7 764	1,39	5 833	0,75	5123	0,87
Materiálové výdavky	47 387	0,87	50 331	1,06	50 615	1,01	47 261	0,93	44 030	0,93
Služby a práce NP	12 349	1,10	12 566	1,02	13 853	1,10	65 827+	4,75	77 509+	1,17
Cestovné	3 771	1,26	3 559	0,94	3 339	0,94	2 761	0,82	2 215	0,80
Mzdy	122 655	1,32	122 402	1,00	133 000	1,09	165 543	1,24	183 569	1,10
Ostatné výplaty fyz. osobám	9 210	0,82	3 982	0,43	1 889	0,47	2 179	1,15	2 795	1,28
Bežné transf. prísp. orgán.	605	0,79	420	0,69	370	0,88	485	1,31	455	0,93
Bežné výdavky spolu	209 014	1,08	198 859	0,95	210 830	1,06	289 884	1,37	315 696	1,09
Kapitálové výdavky	12 976	0,84	36 274	2,80	60 637	1,67	47 060	0,77	50 697	1,07
Výdavky spolu vrátane kapit.	221 990	1,06	235 133	1,06	271 467	1,15	336 949	1,24	366 393	1,08

(+ táto položka od roku 1995 zahrňuje aj odvody poistného vo výške 38%)

Priemerná mzda na UPJŠ vzrástla zo 4 026 Sk v roku 1991 na 8 207 Sk v roku 1996, t.j. o 103,8%. Priemerná mzda učiteľov sa za toto obdobie zvýšila o 5 882 Sk (index rastu 96/91 = 2,12). Vývoj priemernej mzdy zamestnancov UPJŠ dokumentuje nasledujúca tabuľka:

Kategória zamestnancov	1991	1992	1993	1994	1995	1996
celkom:	4 026	5 117	5 272	5 864	7 323	8 207
z toho: - učitelia	5 268	6 953	6 908	7 531	9 902	11 150
- vedeckí pracovníci	4 023	5 046	5 178	5 982	6 962	7 905

V rámci investičnej výstavby boli v rokoch 1991 - 1996 vykonané stavebné práce a zakúpené objekty v celkovej hodnote 150 063 tis. Sk (z toho bolo 1 263 tis. Sk z neinvestičných prostriedkov). Uvádzame ich v poradí podľa času dokončenia:

1. Prístavba edičného strediska, Košice (nedokončená). V roku 1993 boli realizované práce v čiastke:	3 504 tis. Sk
2. Plynofikácia UVZ, Zemplínska Šírava. Stavba začatá v roku 1993, ukončená 1994. Celkový investičný náklad:	1 989 tis. Sk
3. Prístavba skladov potravín ŠDaJ, Košice Ukončená v roku 1994 s celkovým nákladom:	6 843 tis. Sk
4. Telocvičňa VŠA, Prešov. Stavba začatá v decembri 1990, avšak z dôvodu nevysporiadaných majetkovo-právnych vzťahov výstavba bola pozastavená. V roku 1993 sa začala na novej lokalite a bola ukončená v roku 1994. Celkový náklad:	35 687 tis. Sk
5. Odkúpenie budovy Angelium, Košice. V roku 1994:	28 450 tis. Sk
6. Strechy VŠA, Prešov. V roku 1991 z neinvest. prostr. objekt „C":	1 263 tis. Sk
V roku 1994 z invest. prostr. objekt „A":	737 tis. Sk
V roku 1995 z invest. prostr. objekt „A":	1 039 tis. Sk
V rokoch 1995-96 z invest. prostr. objekt „D":	1 965 tis. Sk
7. Odkúpenie budovy ROBOT, Prešov. V rokoch 1995-1996:	41 000 tis. Sk
8. Rekonštrukcia objektu ITHM, Prešov. V roku 1995:	5 000 tis. Sk
V roku 1996:	4 693 tis. Sk
9. Teplofikácia objektu PF, Košice. V rokoch 1995 a 1996:	5 922 tis. Sk
10. Rekonštrukcia skleníkov BZ, Košice. V rokoch 1995 a 1996:	6 500 tis. Sk
11. Rekonštrukcia vykurovania garáží v BZ, Košice. V roku 1996:	606 tis. Sk
12. Rekonštrukcia kaplnky v objekte Angelina na knižnicu a študovňu PF, Košice. V roku 1996:	4 850 tis. Sk

V rokoch 1994 - 1995 boli úspešne vykonané práce na realizácii združenej investície UPJŠ, Technickej univerzity, Ekonomickej univerzity a SAV zabezpečujúcej integráciu siete CANET do siete SANET, prepojenie univerzít v rámci mesta a prepojenie fakúlt a pracovísk v rámci UPJŠ, vrátane prepojenia časti stredného školstva. V rokoch 1994 - 1996 boli vykonané práce a urobené nákupy zariadení v celkovej hodnote 9 396 tis. Sk (účelová investícia).

Ku dňu 31. decembra 1996 Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach spravovala majetok štátu v celkovej hodnote 1 114 mil. Sk.

Záver

Na rozdiel od každoročných správ o činnosti vedenia UPJŠ, ktoré sa nesnažili hodnotiť, ale len informovať o skutočnosti, teraz sa pokúsime o určité hodnotenie. Aj keď to pokladáme za odvážne, dovolíme si stručne zhrnúť to, o čom si myslíme, že sme urobili ako pozitívny prínos k rozvoju UPJŠ. Podľa nášho posúdenia, sme urobili tieto pozitívne veci:

1) Spolu s AS UPJŠ sme prehĺbili fungovanie demokratických princípov v živote UPJŠ.
2) VR UPJŠ prispela k zvýšeniu kvality bádania a umeleckej činnosti a ku kvalite udelených vedecko-pedagogických titulov.
3) Tok financií na UPJŠ sme urobili maximálne transparentným.
4) Spolu s ostatnými košickými vysokými školami sme vybudovali počítačovú sieť CANET a SANET.
5) Prijímacie pokračovanie sme urobili maximálne objektívnym a transparentným.
6) Urobili sme prvé kroky k štúdiu na univerzite - medziodborové štúdium.
7) Hlbokými analýzami procesu vzdelávania (vo VR alebo celouniverzitných seminároch) sme poskytli fakultám informácie pre eventuálnu aktualizáciu tohoto procesu.
8) V rámci možností sme zmenili koncepciu Univerzitnej knižnice v súlade s potrebami súčasnej UPJŠ.
9) Post hosťujúceho profesora sa stal dôležitou súčasťou života na univerzite.
10) Rozličnými aktivitami smerujúcimi do spoločnosti (čestný doktorát, Akademické dni, nedištancovanie sa od vecí verejných, vydávanie diela P. J. Šafárika a oslava jeho dvojstých narodenín, a pod.) sme prispeli k celospoločenskému postaveniu UPJŠ.
11) Napriek zníženiu rozpočtových prostriedkov pre prevádzku vysokých škôl, sa nám dobrou prípravou podarilo byť úspešní pri rozvoji UPJŠ v investičnej oblasti.

Na záver by som chcel poďakovať všetkým za spoluprácu: prorektorom, kvestorovi, akademickým funkcionárom fakúlt, učiteľom, študentom, administratíve, laborantom a robotníkom. Ak sme niečo urobili, tak len vďaka spoločnému úsiliu. Som presvedčený, že napriek prekážkam, sme vykonali mnoho užitočného a splnili sme základné úlohy, ktoré spoločnosť na nás kládla.

V Košiciach, 9. februára 1997

Prof. RNDr. Lev Bukovský, DrSc.

EURÓPSKE DOKUMENTAČNÉ STREDISKO PRI UPJŠ SO SÍDLOM NA PRÁVNICKEJ FAKULTE UPJŠ

Na základe písomného rozhodnutia **Európskej komisie v Bruseli** z júna 1995, podpísaného generálnym riaditeľom Európskej komisie pánom **Fernandom Balsinhom** a rektorom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach pánom **Prof. RNDr. Levom Bukovským, DrSc.**, bolo zriadené **Európske dokumentačné stredisko** pri UPJŠ so sídlom na **Právnickej fakulte UPJŠ**, Kováčska ul. 30 **v Košiciach**.

Európske dokumentačné stredisko začalo svoju činnosť 9.10.1996 slávnostným otvorením, na ktorom sa okrem mnohých domácich hostí zúčastnil aj veľvyslanec **Európskej únie v SR Georgios Zavvos**.

Poslaním Európskeho dokumentačného strediska (ďalej len EDS) je získavanie, spracovávanie a sprístupňovanie informácií z oblasti Európskych integrácií a oboznamovanie verejnosti s hlavnými dokumentmi Európskeho spoločenstva, najmä s právnymi predpismi, ktorých znalosť je nevyhnutná pri tvorbe našej legislatívy, ako aj pre rozvoj medzinárodných vzťahov, vrátane vývozu a dovozu výrobkov na európske trhy.

Cieľom EDS je: 1. pomôcť UPJŠ podporovať a upevniť výučbu a výskum na poli Európskej integrácie,

2. rozšíriť informácie o Európskej únii a jej politike a oboznámiť s nimi verejnosť na univerzite i mimo nej,

3. zúčastňovať sa diskusií o Európskej únii s inými informačnými centrami prostredníctvom sieti tam, kde je to vhodné.

Pri plnení tohto cieľa EDS bude plniť okrem iného aj tieto nasledujúce **úlohy**:

1. spracovávanie, katalogizáciu a indexovanie všetkých publikácií Európskeho spoločenstva,

2. umožniť prístup a konzultácie ku publikáciám a iným prístupným materiálom,

3. nadväzovať kontakty a spolupracovať s inými európskymi informačnými strediskami a sieťami,

4. spolupracovať pri všeobecných informačných aktivitách Spoločenstva v Európskej únii,

5. Informovať komisiu o svojej činnosti (diskusie, konferencie, semináre a pod.).

EDS zhromažďuje periodickú i neperiodickú literatúru Európskeho spoločenstva vydávanú vydavateľstvom v Luxemburgu. Už dnes sú dostupné časopisy a monografie z týchto oblastí: európska integrácia, colná únia a obchodná politika, sociálne otázky, právo, financie, ekonomické vzťahy, životné prostredie, výskum, vzdelávanie, štatistika, dokument Rady Európy so zameraním na ľudské práva a pod.

Jedným z najdôležitejších dokumentov vo fonde EDS je oficiálny denník **Official Journal of the Europen Communities**, sprístupnený v troch sériách: - **séria „C"** - prináša rôzne informácie, ale hlavne návrhy právnych predpisov; **séria „L"** - publikuje úplné znenie všetkých právnych predpisov ako napr. smerníc, rozhodnutí, nariadení a pravidiel; **séria „S"** - obsahuje ponuky na verejné práce a kontrakty, ktoré boli na základe týchto ponúk uzavreté.

Dostupné dokumenty, literatúra a časopisecká tlač budú spracované a aktualizované počítačovou databázou pomocou programu ISIS.

Sprístupňovanie fondu pre justičnú i laickú verejnosť bude denne od 8.00 do 12.00 hod. a od 13.00 do 15.00 hod. a to formou prezenčného štúdia informačného a dokumentačného materiálu v priestore EDS s možnosťou vyhotovenia kópií požadovaných materiálov. EDS nebude poskytovať výpožičnú službu z existujúceho fondu.

PhDr. Ján Čipkár, CSc.
Právnická fakulta UPJŠ

ODPOVEDE RIADITEĽA INŠTITÚTU VEREJNEJ SPRÁVY PRI PrF UPJŠ PÁNA Doc. JUDr. VLADIMÍRA BABČÁKA, CSc., NA ZADANÉ OTÁZKY PRE UNIVERZITNÝ ČASOPIS

1. Aké je poslanie inštitútu?

Odpoveď na túto otázku je zakomponovaná už do samotného projektu štúdia verejnej správy na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach.

Na jeseň roku 1990 sa po predbežných kontaktoch prorektora Univerzity Bayreuth (SRN) prof. Sprinzla s vtedajším vedením UPJŠ uskutočnili prvé oficiálne rokovania o budúcich dimenziách vzájomnej spolupráce oboch univerzít. Výsledkom týchto rokovaní bolo podpísanie dohody s spolupráci, pričom jednou z dohodnutých perspektívnych oblastí bola aj spolupráca na spoločnom projekte štúdia verejnej správy medzi Fakultou právnych a hospodárskych vied Univerzity Bayreuth a Právnickou fakultou UPJŠ. Za nemeckého partnera sa stal garantom projektu vtedajší prezident Univerzity Bayreuth **Dr. K. D. Wolff**. Základom bola myšlienka pomoci vo sfére výchovy expertov pre oblasť verejnej správy. Nemecký partner mohol zabezpečiť finančnú a inú podporu z prostriedkov vyčlenených ich ministerstvom vzdelávania na nové a perspektívne študijné smery v štátoch strednej a východnej Európy, o niečo neskôr podporené aj OECD.

Po ďalších rokovaniach bol dňa 5.10.1992 v Akademickom senáte Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach schválený projekt 4-ročného magisterského štúdia verejnej správy. Po prijímacích skúškach v lete 1993 tento nový študijný smer začala študovať prvá skupina študentov.

Toto sa však najmä kvôli nedostatočnému zázemiu a nevyjasnenosti personálnych záruk dostalo na platformu slovensko-nemeckého právnického štúdia, teda viac-menej klasického štúdia práva so zvýšeným dôrazom na nemecký jazyk.

Počas ďalších rokovaní v novembri 1993 nemecká strana upozornila ma odklon od pôvodnej myšlienky i na skutočnosť, že jej pomoc je viazaná na nové študijné smery. V dôsledku toho došlo k dočasnému pozastaveniu podpory projektu. O znovuoživený pôvodných predstáv a návratu k nim možno hovoriť až na jar 1994.

Obojstranné úsilie vyústilo nakoniec do zriadenia **Inštitútu pre verejnú správu UPJŠ** a akceptovania pôvodného študijného plánu z októbra 1992. Po konzultáciách s vtedajším MŠaV SR vznikla nutnosť transformovať inštitút z UPJŠ na **Inštitút pre verejnú správu pri Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach**. Táto transformácia bola vyvolaná zložitosťou právnej kvalifikácie jeho statusu podľa vysokoškolského zákona ako hybridnej formy vzdelávania, napr. špecifiká spolupráce so zahraničným partnerom pri organizácii a uskutočňovaní výučby a pod. Stalo sa tak 27. novembra 1994.

Aj napriek niektorým, týmto spôsobom naznačeným peripetiám cesty štúdia verejnej správy v Košiciach, sa uvedený projekt javí ako vhodný, účelný a perspektívny, navyše európsky porovnateľný projekt. Štúdium verejnej správy, obsahové zameranie tohto smeru reaguje na požiadavky praxe v oblasti vzdelávania odborníkov profilovaných pre potreby štátnej správy i samosprávy v rámci SR.

2. Koľkoročné je štúdium na inštitúte a aký je profil absolventa inštitútu?

Štúdium verejnej správy na inštitúte trvá 4 roky. Ide o magisterské štúdium, ktoré deklarovala aj akreditačná komisia ako poradný orgán vlády SR pri nedávnej akreditácii fakulty i jej inštitútu. Študijný program v jednotlivých ročníkoch štúdia je vnútorne členený na tri základné skupiny predmetov: **právne vedy, ekonomické vedy a sociálne vedy a dejiny**. Naviac študenti konajú okrem skúšky z nemeckého jazyka aj skúšku z ďalšieho svetového jazyka. Počas štúdia ich čaká aj odborná prax, ktorá sa koná na záver tretieho ročníka štúdia. Jednotlivé predmety v rámci 3 základných skupín sú volené z hľadiska skladby tak, aby pokrývali potreby praxe vo verejnej správe. V tejto súvislosti chcem zdôrazniť, že aj napriek skutočnosti, že IVS je organizačne začlenený pod Právnickú fakultu UPJŠ, študuje sa na ňom vedný odbor verejná správa, a preto absolventi inštitútu nebudú môcť pôsobiť v právnických povolaniach.

3. Je známe, že Univerzita v Bayreuthe (SRN) sa výrazným spôsobom podieľa na kreovaní a fungovaní inštitútu. Ako by ste stručne vyhodnotili trojročnú spoluprácu s touto univerzitou?

Skutočne samotná myšlienka štúdia verejnej správy, vytvorenie podmienok pre „štart" tohto vedného odboru, personálne, finančné i materiálneho zabezpečenie výučby je veľkou zásluhou nášho nemeckého partnera. Univerzita Bayreuth nám po celú doterajšiu dobu existencie IVS všemožne pomáha. Od októbra 1994 navštívilo pracovne Košice za účelom výučby a skúšok na IVS celkom 12 vysokoškolských učiteľov z Bayreuthu. Je to zásluha najmä **Dr. K. D. Wolffa,** gestora tohto študijného smeru za nemeckú stranu, ako i **prof. Grönera, prof. Zöllera a prof. Sprinzla,** s ktorými sa pravidelne stretáva pán dekan fakulty **Doc. Dr. Alexander Bröstl, CSc.** a moja osoba na pracovných rokovaniach ohľadom súčasnosti a perspektív IVS. Výrazne pomáhajú nášmu inštitútu nemeckí kolegovia i formou knižných darov a cestou úvodných jazykovo-spoločenských pobytov našich študentov v Bayreuthe.

4. Štúdium na IVS je veľmi náročné po stránke jazykovej. Skúšky sa z niektorých predmetov robia v jazyku nemeckom. Po odbornej stránke a skladbe študijných disciplín ide o hybridný - ekonomicko-právnicky model. Čo by ste chceli zdôrazniť v tomto smere?

Je pravda, že štúdium na IVŠ je dvojjazyčné. Prebieha v slovenskom jazyku i jazyku nemeckom. To kladie vysoké nároky na zvládnutie preberanej matérie zo strany študentov. Naši študenti, možno povedať, sú „vyzbrojení" vedomosťami z nemeckého jazyka na veľmi slušnej úrovni, čo oceňujú aj nemeckí kolegovia. Už samotné prijímacie konanie je organizované tak, že rovnocennú časť prijímacej skúšky predstavuje písomná skúška z jazyka nemeckého kombinovaná s odposluchom v nemeckom jazyku. Na IVS sa takto môžu dostať na štúdium iba veľmi dobrí nemčinári, ktorí súčasne splnili ostatné kritériá prijímacej skúšky. Počas jedného ročníka štúdia prebieha výučba a konajú sa skúšky v nemeckom jazyku v priemere zo 4 predmetov. Niektoré z týchto predmetov, najmä s ekonomickým zameraním, sú náročné aj v materinskom jazyku, nie to ešte v jazyku nemeckom. To, že prevažná časť študentov tieto skúšky absolvuje v riadnom termíne, svedčí aj o ich jazykovej úrovni a príprave.

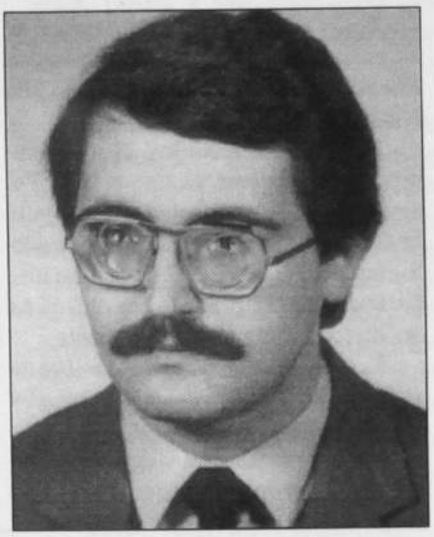

5. Koľko študentov študuje na IVS v jednotlivých ročníkoch? Ako ste spokojný s ich študijnými výsledkami. Koľko študentov mienite prijať v novom šk. roku?

Každoročne sa na štúdium prijíma 20 študentov. Toto číslo je stabilné, vychádza z reálnych možností nemeckého partnera financovať jazykový pobyt v Bayreuthe i ďalšiu výučbu, ako aj z predstáv vedenia fakulty o potrebe absolventov tohto študijného smeru v praxi. Ani pre nasledujúci školský rok sa číslo 20 novoprijímaných študentov nezmení.

Pokiaľ ide o výsledky štúdia, sú porovnateľné so študijnými výsledkami študentov práva. Na IVS máme vynikajúcich študentov, ale aj tých, ktorí by mohli lepšie študovať.

6. Ako vieme, uskutočnili ste už úspešné študijné pobyty našich študentov na Univerzite v Bayreuthe. Vaši študenti sa o nich pochvalne vyjadrovali. Mienite v nich pokračovať?

Sme veľmi radi, že súčasťou realizácie myšlienky štúdia verejnej správy sú aj jazykovo-spoločenské pobyty našich študentov v Bayreuthe na začiatku štúdia. Ich zmyslom nie je iba prehĺbenie znalostí a vedomostí z nemeckého jazyka, ktoré sú na prvom mieste, ale aj spoznanie histórie i súčasnosti SRN, životného štýlu a úrovne obyvateľov, úspechov a pod. Sme si vedomí toho, že zorganizovanie a realizácia takýchto pobytov stojí nemeckého partnera nielen veľa finančných prostriedkov, ale aj veľa času, úsilia i starostí. Naši kolegovia z Univerzity Bayreuth doposiaľ vždy mali doslova na hodiny rozpracovaný program 4-týždenného pobytu pre študentov IVS. Či budeme pokračovať v týchto pobytoch? To nezáleží len na nás, ale výlučne na nemeckej strane. Osobne by som bol veľmi rád, keby aj v budúcnosti mali naši študenti možnosť sa zúčastňovať takýchto pobytov.

7. Aká je budúcnosť IVS? Nezmení sa na samostatnú fakultu UPJŠ vzhľadom na delenie našej univerzity na košickú a prešovskú časť?

Nie som si celkom istý, či som kompetentný odpovedať na túto otázku. Poviem Vám však svoj osobný názor - bola by škoda, keby sme v perspektíve nevideli prerod terajšieho IVS na samostatnú fakultu v rámci UPJŠ, a to bez ohľadu na realitu rozdelenia terajšej univerzity.

8. Aké bude uplatnenie absolventov IVS? Aké možnosti uplatnenia sa pre nich otvárajú v najbližšom období?

Na túto otázku som vlastne už odpovedal pri celkovej charakteristike štúdia verejnej správy na IVS. Možno však zovšeobecniť, že pre absolventov tohto štúdia sa otvárajú možnosti tak v orgánoch samosprávy obcí a miest, ako aj v novokonštituovanej organizácii štátnej správy.

9. Váš post riaditeľa IVS je veľmi náročný a zodpovedný. Čo sa Vám podarilo dosiahnuť v tejto funkcii, načo ste obzvlášť hrdý?

Mne samému ťažko hodnotiť úspechy pri realizácii štúdia verejnej správy. Pokiaľ však mám byť neskromný, potom som hrdý na to, že v pomerne krátkom čase sa IVS dostal do povedomia širokej verejnosti, o čom svedčí aj vzrastajúci záujem o štúdium, ktorý v pomere k počtu prijímaných je porovnateľný so záujmom o právnické vzdelanie. Naviac ma teší to, že aj kolegovia z fakulty berú inštitút ako rovnocennú organizačno-právnu formu vzdelávania na našej fakulte.

10. Ktoré sú najväčšie problémy IVS v súčasnom období?

Nekvalifikoval by som to ako problémy, avšak v najbližšom čase stojí pred IVS úloha doriešiť otázku odbornej praxe na záver III. ročníka a koncepčne vyriešiť samotný záver štúdia.

Otázky kládol zodpovedný redaktor univerzitného časopisu:

PhDr. Július HANK

EDUKAČNÉ AKTIVITY BOTANICKEJ ZÁHRADY UPJŠ V KOŠICIACH

Botanická záhrada Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej len BZ UPJŠ) je vedecko-pedagogické pracovisko celouniverzitného významu. Jednou z jej funkcií je šírenie vedeckých a odborných poznatkov z botanických disciplín pre žiakov základných škôl, študentov stredných a vysokých škôl, ako aj pre ďalších záujemcov záujmových združení (Slov. zväz záhradkárov, Slov. zväz ochrancov prírody) a klubov (Bonsai, Citrus, Orchidea, Kaktusár a pod.).

BZ UPJŠ počas doterajšej svojej činnosti nazhromaždila veľké množstvo rastlinného materiálu, ktorý predstavuje veľmi cenný fytogenofond nielen slovenskej autochtónnej flóry, ale aj významné flóroelementy z takmer všetkých fytogoegrafických oblastí našej planéty. V zbierkach BZ UPJŠ sa nachádza približne 6 000 živých taxónov (druhy a kultivary) vyšších rastlín. Sú sústredené do expozícií v jednotlivých častiach areálu záhrady. Okrem zástupcov xerotermných lesostepí, dubo-hrabových spoločenstiev a vodných makrofýt sú na genofondovej ploche sústredené chránené, vzácne a ohrozené druhy, ktoré po adaptácii na záhradné podmienky a namnožení budú umiestnené na vhodné stanovištia a sprístupnené pre návštevníkov. Veľmi cenné zbierky predstavujú tropické a subtropické expozície. V nich sú umiestnení zástupcovia významných čeľadí, ako napr.: *Araceae, Orchidaceae, Euphorbiaceae, Cactaceae, Pteridiaceae* a základné taxóny subtropických a tropických úžitkových, liečivých a aromatických rastlín.

V areáli BZ UPJŠ je možnosť založiť experimentálne plochy s poľnými pokusmi. Na takýchto pozemkoch je možné sledovať variabilitu kritických taxónov, biologické vlastnosti vybraných druhov, monitoring a pod.

Bohatý zdroj informácií predstavuje herbár BZ UPJŠ, v ktorom je uložených približne 45 000 herbárových položiek. V súčasnosti sa jednotlivé položky spracúvajú a evidujú pomocou PC na databázovom programe HERBÁR. Pre záujemcov o štúdium botanickej literatúry, najmä problémov z oblasti taxonómie, ekológie, karyológie, tvorby a ochrany životného prostredia, fytocenológie a bioštatistiky je k dispozícii literatúra, ktorú BZ UPJŠ získala redakciou a edíciou vedeckého časopisu THAISZIA v rámci výmeny a recenzií. Rôznorodosť časopisov a kníh z uvedených vedných disciplín predstavuje v súčasnosti najbohatší zdroj vedeckých informácií nielen vo východoslovenskom regióne.

Tento vedecký a materiálový potenciál BZ UPJŠ je k dispozícii pre výučbu a šírenie poznatkov z botaniky. Samotná realizácia edukačného programu BZ UPJŠ prebieha vo viacerých rovinách.

1. Najhmatateľnejším odrazom aktivít BZ UPJŠ v pedagogicko-výchovnom procese prenosu botanických poznatkov je v zabezpečovaní výučby na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ (PF UPJŠ) v Košiciach v odbornom štúdiu biológia, na pedagogickom štúdiu v kombinácii biológia - chémia a na Pedagogickej fakulte UPJŠ (PgF UPJŠ) v Prešove v rámci učiteľského štúdia v kombinácii s biológiou.

Na prírodovedeckej fakulte UPJŠ BZ UPJŠ zabezpečuje prednášky formou externej výučby v disciplínach **Fylogenéza a systém vyšších rastlín** a **Ekológia rastlín**. Na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove zabezpečuje výučbu externou formou v predmetoch **Systém vyšších rastlín** a **Didaktika pestovateľských prác**. Pre poslucháčov a pedagógov sú k dispozícii jednotlivé expozície, ktoré sa dajú veľmi dobre využiť pri cvičeniach a seminároch. Túto možnosť využívajú najmä učitelia PF UPJŠ, pretože výučba botanických disciplín sa uskutočňuje priamo v priestoroch BZ UPJŠ, kde sídli katedra experimentálnej botaniky a genetiky PF UPJŠ (KRBG PF UPJŠ). Z tohoto hľadiska má ideálne podmienky na demonštráciu poznatkov z anatómie, morfológie, systematiky, taxonómie, evolúcie, ekológie, genetiky, fytocenológie a sozoológie. Okrem priameho styku s jednotlivými taxónmi a kultivarmi je tu možnosť odobrať z rastlín vzorky na laboratórne experimenty a pozorovania. V BZ UPJŠ je možnosť pracovať na diplomových prácach. Doteraz v BZ UPJŠ bolo úspešne realizovaných 21 diplomových prác. Pracovníci BZ UPJŠ zabezpečujú diplomové práce z uvedených disciplín nielen v rámci areálu záhrady, ale aj terénne práce mimo Košíc na rôznych lokalitách Slovenska. Nie menej významnou činnosťou BZ UPJŠ je účasť na terénnych cvičeniach a exkurziách. Perspektívne pracovníci BZ UPJŠ sa môžu vo väčšej miere podieľať na externej výučbe v rôznej forme pri zabezpečovaní ekologických a botanických disciplín nielen na PF UPJŠ, ale aj iných pracoviskách UPJŠ.

2. Dôležitou súčasťou didakticko-výchovných aktivít BZ UPJŠ je umožnenie a poskytnutie informácií pre žiakov základných a študentov stredných škôl. Pri exkurziách do BZ UPJŠ poskytujeme odborné sprevádzanie a na požiadanie učiteľa je možné rozšíriť exkurziu i o ďalšie po-

žadované informácie z rastlinnej ríše, resp. z technológie pestovania a ošetrovania rastlín. V súčasnosti pripravujeme bilaterálnu dohodu medzi BZ UPJŠ, Školskou správou a Metodickým centrom, v ktorej dohodneme podmienky realizácie vybraných častí výučby v BZ UPJŠ. Pracovníci BZ UPJŠ sa aktívne zapájajú do prírodovedeckých súťaží v rámci Biologickej olympiády, Stredoškolskej odbornej činnosti, Poznaj a chráň a pod. Sú členmi odborných porôt, robia oponentské posudky, hodnotia laboratórne úlohy. BZ UPJŠ na uvedené súťaže poskytuje rastlinný materiál, umožňuje vybraným súťažiacim návštevu areálu záhrady, robí prednášky a pracovníci záhrady sa zúčastňujú odborných sústredení, ktoré organizuje pre adeptov jednotlivých súťaží Centrum voľného času.

3. Pre ostatných záujemcov o rastliny je BZ UPJŠ sprístupnená celoročne. Organizované skupiny môžu navštíviť záhradu každý deň v týždni od 09.00 hod. do 15.00 hod. Pre individuálnych návštevníkov je BZ otvorená cez voľné dni a sviatky od 09.00 hod. do 15.00 hod. Počas jej návštevy zabezpečujeme odborného sprievodcu. Pre verejnosť organizujeme 2x do roka výstavy spojené s predajom rastlín. Počas výstav je zabezpečená poradenská činnosť. Ďalšie aktivity realizujú kluby, kde najmä **Bonsai klub** aktívne propaguje činnosť zameranú na tvorbu a ochranu životného prostredia. Dobrá spolupráca je aj so **Slovenským zväzom záhradkárov** (SZZ). Pravidelne každý rok spoločne organizujeme odborné semináre pre členov SZZ, ktoré sa realizujú v priestoroch BZ UPJŠ. Významná spolupráca vznikla s masovokomunikačnými prostriedkami, ktorých prostredníctvom BZ UPJŠ zoznamuje širokú verejnosť so zaujímavosťami zo sveta rastlín.

Botanické záhrady a arboréta sú inštitúcie, ktoré v koncepciách rozvoja a v praktickej činnosti výraznou mierou prispievajú k šíreniu poznatkov z botaniky, udržiavajú, zhromažďujú, dopĺňajú fytogenofond a zachovávajú informácie o biodiverzite na našej planéte. Sú jedným z dôležitých článkov vo výchovno-vzdelávacej sústave nielen pre vybrané skupiny obyvateľov, ale aj pre široký okruh obdivovateľov rastlín, živých skvostov našej prírody.

RNDr. Sergej Mochnacký, CSc.
Botanická záhrada UPJŠ, Košice

K NEDOŽITÝM NARODENINÁM Ing. JAROSLAVA KARABU, CSc.

Začiatkom šesťdesiatych rokov prišla do Košíc učiť a pracovať na vysokej škole manželská dvojica. Boli to Karabovci a študentom - bol som vtedy jedným z nich - sa veľmi páčili ich liberálne a korektné postoje k mladým, na vtedajšie košické pomery predsa len nezvyčajné. Pripisovali sme to tomu, že Karabovci boli absolventmi Fakulty technickej a jadrovej fyziky v Prahe a pokiaľ som mal možnosť neskôr poznať iných absolventov tejto fakulty, myslím si, že sme sa veľmi nemýlili.

Na prelome minulého a tohto roku, 1. januára 1997, by sa bol pán Ing. Jaroslav Karaba dožil šesťdesiatky. Pochádzal z Drahoviec, z rodiny poštára. Po absolvovaní strojníckej priemyslovky v Trnave študoval na FTJF v Prahe, kde tiež získal inžiniersky diplom. Po vzniku Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach v r. 1963 prešli manželia Karabovci na túto fakultu. O niečo neskôr sa Ing. Karaba stal odborným asistentom na katedre teoretickej fyziky a geofyziky a tá sa tak stala jeho celoživotným pracoviskom. Ako absolvent exkluzívnej vysokej školy bol veľmi fundovaným fyzikom a bolo možné sa s ním radiť o problémoch teoretickej fyziky, jadrovej fyziky i geofyziky. Dlhé roky prednášal teoretickú mechaniku a študenti, ktorí ju u Karabu absolvovali, boli spoľahlivo pripravení na ostatné predmety teoretickej fyziky. Ing. Karaba bol spoluautorom viac než desiatky pôvodných vedeckých prác z jadrovej fyziky (z tohto odboru v r. 1986 obhájil kandidátsku prácu) a z fyziky pevných látok. Napísal skriptá z teoretickej mechaniky.

Rozsiahle boli jeho vedomosti z moderných dejín, z politiky, zo zemepisu. Hádam to bolo jednou z príčin, že napriek náročnosti ho študenti mali radi a bez preháňania sa dá povedať, že v sedemdesiatych a na začiatku osemdesiatych rokov patril Jaro medzi významné postavy našej fakulty, medzi tých, ktorí formovali názory mnohých poslucháčov. Vídali sme v jeho blízkosti aj zopár takých, ktorí sú teraz aktívni v slovenskom politickom živote. Z politikov obdivoval Jaro okrem iných Winstona Churchila a myslím, že sa mu trocha podobal svojím zjavom, inteligenciou, možno i niektorými návykmi, ale najmä úpornou tvrdohlavosťou, s ktorou odporoval svojvôli mocných a zasahovaniu do svojich práv.

Jaro Karaba bol veriacim katolíkom a vôbec sa tým netajil; všetci na katedre sme to vedeli. Slúži možno trochu ku cti nášho pracoviska, že nikto nikdy proti nemu to nezneužil ani v časoch normalizácie, kedy napr. z prešovských fakúlt „museli odísť" dokonca aj marxistickí filozofi. Jaro bol však aj vzdelaným katolíkom. Naučil sa po poľsky, aby mohol študovať tam vydávanú cirkevnú literatúru. Pod pseudonymom Dominik Cesnek, zloženým zo svojho birmovného mena a rodného priezviska svojej mamky písal poučné články z cirkevných dejín do cirkevných periodík. V Kalendári

Slova pre gréckokatolíkov vychádza v r.1972 jeho stať o sv. Jánovi z Damašku, doplnená stručnou ukážkou textov tohto kresťanského svätca. Pre to isté periodikum napísal Dominik Cesnek v r. 1973 viacstranový článok „Cirekevní otcové". O týchto aktivitách vedeli asi len najbližší Ing. Karabu a oni by mohli možno povedať viac.

Bol veľmi tolerantný a tiež veľmi slušný. Patril k tým ľuďom, pred ktorými aj tí, ktorí majú blízko k neslušným slovám, automaticky rozprávali pekne. To najdrsnejšie, čo od neho bolo možné počuť, bolo írečité trnavské „ááále, v rici s' bou a houno s' vidzeu", ale aj to len naozaj zriedka.

Mnohí študenti poznali Ing. Karabu ako organizátora práce Šachového oddielu Slávie UPJŠ. Mnohé košické deti

sa s nim stretli na lyžiarskych kurzoch, ktoré Slávia pre nich organizovala a ktorých sa Jaro aktívne zúčastňoval i so svojimi dvomi deťmi. Pamätám sa, ako nás pobavilo, že ti najmenší ho pre jeho chýrnu bradu považovali za „uja Rumcajza".

V zime r. 1989/90 bol Jaro tak veľmi chorý, že sme sa obávali o jeho život. Len presná diagnóza a radikálne liečba doc. Štubňu z Lekárskej fakulty UPJŠ mu ho zrejme ešte o pár rokov predĺžila. Nevedeli sme ako vážny jeho stav bol, a tak sme sa onoho nešťastného 27. januára 1995 o jeho život neobávali. Na to, že sa s Jarom už nestretneme, nebol nikto z nás pripravený.

Pri súčasnej devalvácii „hrdinov" a „vrajdisidentov" je veľmi potrebné pripomenúť si čestného a statočného kolegu, ktorý napriek tomu, že prežil takmer celý život v nepriazni pomerov, sa odklonil od svojho presvedčenia najmenej zo všetkých nás a stál tak rovno, ako ten „strom zelený na Kráľovej holi", o ktorom si tak rád zaspieval.

Samuel Mockovčiak

Rektor Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach vypisuje výberové konanie na obsadenie miest:

- vedúci katedry jazykov UPJŠ,
- vedúci katedry telesnej výchovy UPJŠ.

Kvalifikačné požiadavky:
- odborná kvalifikácia: vysokoškolské vzdelanie v príslušnom odbore,
- vedecká kvalifikácia: minimálne vedecká hodnosť kandidáta vied,
- odborná prax: minimálne 6 rokov.

Prihlášky s osobným dotazníkom, životopisom a dokladom o vzdelaní zasielajte na adresu:

Rektorát UPJŠ, Úsek súhrn. rozpočtu a personalistiky,
Šrobárova ul. č. 2, 041 80 Košice.
Uzávierka prihlášok: 4 týždne po uverejnení.

Prof. Ing. Dušan Podhradský, DrSc.
rektor UPJŠ

Naši jubilanti

Okrúhleho životného výročia narodenín sa dožili títo učitelia, vedeckí pracovníci a zamestnanci UPJŠ:

MÁJ 1997

60 rokov:
Alexander Dorogi – remeselník, dekanát UPJŠ

55 rokov:
Kvetoslava Godeková – odborná pracovníčka, LF

50 rokov:
JUDr. Helena Dohovičová – rektorát UPJŠ
Andrej Obšitoš – vodič, rektorát UPJŠ
Alžbeta Porubanová – rozmnožovačka, PrF
Doc. RNDr. Miroslav Repčák, CSc. – katedra exp. botaniky a genetiky, PF
MUDr. Magdaléna Riemerová – odborná asistentka, LF
Doc. JUDr. Juraj Špirko, CSc. – PrF

JÚN 1997

60 rokov:
Margita Galovičová – odborná referentka, rektorát UPJŠ
Anna Katunská – odborná referentka, katedra fyziky a anal. chémie, PF

55 rokov:
Doc. RNDr. Ján Skořepa – katedra anorganickej chémie
RNDr. Ján Tomáš – technik, ÚVT
Margita Kmecová – skladníčka, katedra telesnej výchovy
Erika Maczejková – laborantka, LF

50 rokov:
Miroslav Drotár – vrátnik, dekanát PF
RNDr. Dušan Koščík, CSc. – vedúci pracovník katedry org. chémie, PF
Peter Fedák – vrátnik, Univerzitná knižnica

Všetkým našim oslávencom pri príležitosti ich narodenín srdečne gratulujeme. Do ďalších rokov života im prajeme pevné zdravie, veľa úspechov v osobnom, rodinnom i občianskom živote, hodne radosti, spokojnosti, šťastia, ale aj chuti prekonávať ďalšie životné ťažkosti a prekážky, prispievať k rozvoju našej univerzity, ako aj Božieho požehnania.

UNIVERSITAS Šafarikiana

- **Vydáva:** Rektorát UPJŠ Košice, Šrobárova 2, tel.: 62 226 08 - **Predseda redakčnej rady: Prof. PhDr. Július Rybák, CSc.** - **Vedúci redaktor: PhDr. Július Hank** - **Členovia redakčnej rady:** MUDr. Mária Kovářová, CSc., PaedDr. Jana Kocvárová, Ing. Mgr. Jozef Palaščák, PhDr. Ján Čipkár, CSc., PhDr. Juraj Briškár - **Tlač:** Olympia spol. s r.o. - **Adresa vedúceho redaktora:** katedra jazykov UPJŠ, Mojmírova 2, 040 01 Košice, tel.: 62 243 12 - **Univerzitný časopis vychádza ako dvojmesačník, 5-krát ročne, pre vlastnú potrebu.**